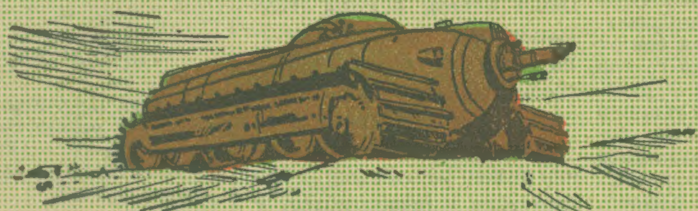
ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

Година XXIII — Број 478
Субота, 25. фебруар 1961.

ИЗЛАЗИ СУБОТОМ

ФЛАШ ГОРДОН

У ОВОМ БРОЈУ

ВОДА ОПАДА! ИСПУМПАВАЈУ ЈЕ! ОТКУД СИ ЗНАО ДА ТРЕБА ДА УЂЕМО КРОЗ ВРАТА ОЗНАЧЕНА КРУГОМ?

НА ОСНОВУ СИГНАЛА... СТИЗАЛИ СУ У ПРАВИЛНИМ РАЗМАЦИМА — ТРИ... ЈЕДАН... ЧЕТИРИ... ЈЕДАН... ШЕСТ!

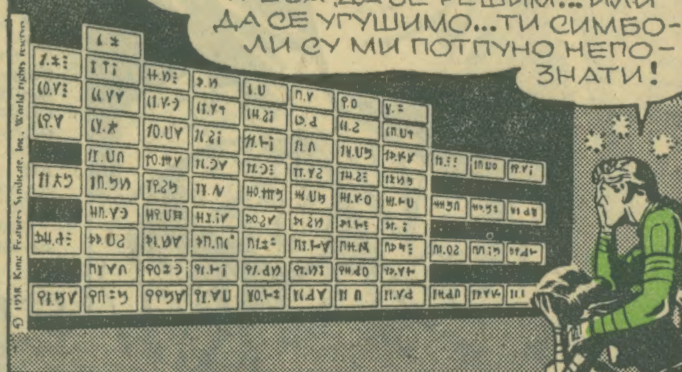

НАСТАВИЋЕ СЕ

НЕ ПОЗНАЈЕ ГА АЛИ...

Један човек који је имао дугачке бркове седео у трамвају. Прекопута њега седи

Гаја и непрестано га посматра. Најпосле човек запита Гају:

— Да ме ти, мали, случајно не познајеш?

— Не, али знам шта сте данас имали за ручак.

✡

НЕМА ТУ РАДОСТИ

Чика Баја добио један милион на лозу, али остао јако тужан.

— Зашто си тако кисео, чика Бајо, зашто се не радујеш? — упитао га Паја.

— Јадно ми моје радовање. Имао сам још један лоз, па ми ништа није добио.

ШТА ПОСТАЈЕ ОД ЧУДА ОД ДЕЦЕ

Осмогодишњи Кенет Браун из Филаделфије слушао је недавно на једном концерту филаделфијског оркестра извођење своје „Израелске ропсодије“ за коју су критичари и музичари нашли само похвале. Мали композитор има изванредно много изгледа да од „чуда од детета“ постане познат и признат уметник.

Вековима су „чуда од деце“ сматрана као бића која је ђаво надарио и да их због тога не чека лепа будућност: прорицано им је да ће умрети у раној младости или да ће доживети какву велику несрећу. Међутим, пажљиво проучавани подаци о даровитој деци у прошлости, а и садашњости, показују да већина изузетно даровите деце израста у специјално паметне и обдарене људе.

Пре 75 година, један деветогодишњи дечак из Пољске, Јозеф Хофман, приредио је у Бечу клавирски концерт. Публика, неповерљива у почетку, поздравила је крај извођења аплаузом. Међу онима који су пришли да му честитају био је и један виолиниста на успону.

— Имаш талента, дечаче, — озбиљно му је рекао виолиниста. — Ради упорно па ћеш далеко стићи.

Такав је био озбиљан савет тада десетогодишњег Фрица Крајслера, касније једног од најистакнутијих светских виолиниста своје генерације.

У картотеци коју готово 40 година води амерички часопис „Милвоки џернел“ у одељку „чуда од деце“, где се уносе подаци о дечацима и девојчицама који су у израсту од 3 до 12 година скренули на себе пажњу као песници, музичари или изузетно даровити математичари, могу се наћи имена многих данас познатих уметника. У ту картотеку заведен је био и Јехуди Мењухин када је имао свега 8 година.

Проучавајући живот више од 300 истакнутих књижевника и уметника из прошлости, стручњаци су открили да су готово сви они као деца имали изузетну моћ опажања и да су били веома осетљиви, мада то често њихова околина није приметила.

За познатог енглеског књижевника Оливера Голдсмита говорили су његови први учитељи да је „досадан, глуп, букван и сметењак, једва нешто бољи од будала на чији се рачун праве шале“. У ствари, учитељи су сами били сувише ограничени да би разумели једно такво претерано осетљиво дете. Код куће је Голдсмит писао са изванредном вештином изазивајући чуђење својих родитеља и њихових пријатеља.

Енглески научник Исак Њутн у првим годинама школовања био је потпуно незаинтересован за наставу, тако да су му његови родитељи прорицали лошу будућност. Кажу да се после једних добрих батина будући научник тргао и убрзо избио на чело разреда.

Песника Семјуела Тејлора Колрица сматрали су, док је био дете, за праву будалу. У ствари, он је био само сањалица и толико испред својих учитеља и другова да га они нису могли разумети. У деветој години Колриџ је говорио као образован одрастао човек, а у десетој је читао дневно по две књиге за одрасле.

Жан Жак Русо је говорио да никад није имао детињство. „Увек сам мислио и осећао као човек“ — каже он. У седмој години он је читао књиге за одрасле и горко плакао на тужним местима.

Филозоф Барух Спиноза једва да је пошао у школу а већ је својим размишљањима и закључцима збуњивао најчувеније професоре.

Велик немачки песник Шилер стављао је својој околини духовите примедбе у четвртој години, а у десетој је писао оригиналне есеје на латинском. Проналазач парне машине Џемс Ват имао је свега шест година када је почео да црта разне планове и врши математичке прорачуне. Чарлс Дикенс је у седмој години читао класике и писао трагедије. Ралф Валдо Емерсон, амерички мислилац, написао је у десетој години дугачку поему с критичким белешкама и објашњењима. Гете, највећи немачки песник, писао је одличне саставе на грчком и латинском пре него што је навршио десету годину. У истом узрасту француски математичар и филозоф Блез Паскал већ се бавио науком.

За Волтера кажу да је састављао стихове још у колевци, а да је у десетој години побеђивао у дискусијама одрасле учене особе на свим пољима. Енглески економиста и филозоф Џон Стјуар Мил читао је грчки кад је имао три године. Државник и историчар Томас Бебингтон Меколи говорио је потпуно течно у другој години, а после шест година написао је историју света.

Разуме се да има случајева кад „чуда од деце“ нису постигла успех у животу и славу. Такав је случај Вилијемса Џемса Сајдса, рођеног 1898. године, који је за шест месеци завршио седам разреда средње школе да би у једанаестој години био примљен на Харвардски универзитет. Као још незрео младић, док је био наставник у једном колеџу у Тексасу, ухапшен је због тога што је у некаквим „радикалним“ манифестацијама витлао заставом. Галама која је тим поводом настала у јавности сломила му је дух и он је завршио свој живот као безначајан чиновник.

Али, Сајдсов случај и још неколико сличних само су изузеци који потврђују правило. У исто време када је он студирао, на Харвардском универзитету било је још једно „чудо од детета“, Норберт Винер, касније чувени математичар и „отац“ кибернетике.

У ЧЕМУ ЈЕ БРЗ

— Какав ти је нов помоћник? — пита Мини Микија.

— Није најбољи, Мини. Лењ је.

— Зар баш ни за шта није?

— Па има само једна ствар у којој је брз.

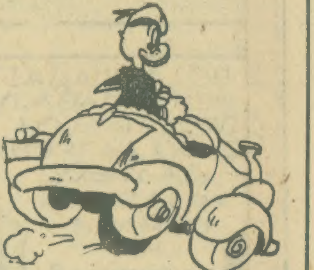
— А шта то?

— Брзо се замара.

✡

СИГУРНИ ЗНАЦИ

— Чика Пајо, зашто немате сат за мерење брзине у вашем аутомобилу. Како знате којом брзином возите? — упитала га деца.

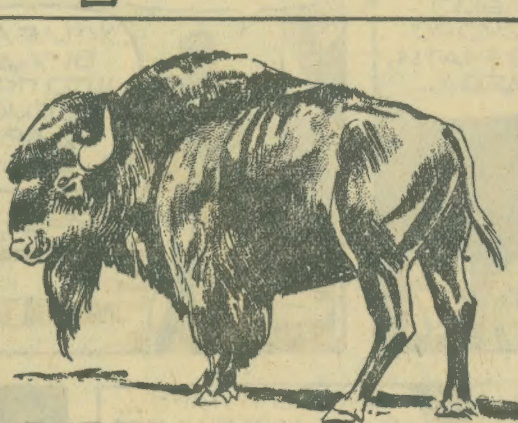

— Врло просто — одговори Паја. — Кад возим 30 километара на час — онда тандрчу фарови, кад возим 40 километара тресу се сва врата, а кад возим 70 — цвокоћу ми зуби.

Ripley's

Веровали или не!

БИЗОН

ЈЕ ЗА АМЕРИЧКЕ ИНДИЈАНЦЕ **БИО ДРАГОЦЕН КАО И САМ ЖИВОТ!** ОНИ СУ ЈЕЛИ ЊЕГОВО МЕСО, ПИЛИ ЊЕГОВУ КРВ, ОД ЊЕГОВЕ КОЖЕ ПРАВИЛИ СУ ВИГВАМЕ, МОКАСИНЕ, ШТИТОВЕ, ОДЕЛА, ПОКРИВАЧЕ И ЛЕЖАЈЕ, ОД РЕБАРА САЛНИЦЕ ЗА САОНИЦЕ, ОД МАЊИХ КОСТИЈУ ИГЛЕ И ШИЛА, ЖИЛЕ СУ СЛУЖИЛЕ КАО КОНАЦ И ТЕТИВЕ ЗА ЛУКОВЕ, ОД КОПИТА СУ ПРАВИЛИ ЛЕПАК, А ОД РОГОВА КАШИКЕ И ПОСУЂЕ. ЧАК ЈЕ И ЖУЧНИ КАМЕН КОРИШЋЕН ЗА ДОБИЈАЊЕ БОЈЕ.

ДРВО ОД БИЧА

У ЧИЛИКОТИ (САД) ПОСТОЈИ ВЕЛИКА АМЕРИЧКА ТОПОЛА ИЗРАСЛА ИЗ ЈЕДНОГ БИЧА КОЈИ ЈЕ ЖЕНА ГУВЕРНЕРА ДАНКЕНА МАКАРТУРА ДОНЕЛА ИЗ КЕНТАКИЈА И *ПОБОЛА У ЗЕМЉУ.* (1833)

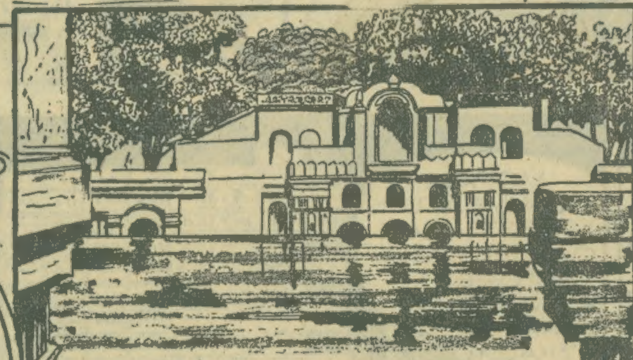
КИША ОД БИСЕРА

СВАДБА БАГДАДСКОГ КАЛИФА **МАМУНА** (786—833) И **БУРАНЕ**, ЋЕРКЕ ЊЕГОВОГ ВЕЛИКОГ ВЕЗИРА, ТРАЈАЛА ЈЕ 48 ЧАСОВА — ЗА ЧИТАВО ТО ВРЕМЕ КРОЗ ОТВОРЕ НА ТАВАНИЦИ НА ГОСТЕ ЈЕ ПАДАЛА ***КИША ОД БИСЕРА!***

АУСТРАЛИСКА БУБАШВАБА

(Panesthia Laevicollis)

ОДГРИЗЕ САМА СЕБИ КРИЛА КАД ДОСТИГНЕ ПУНУ ЗРЕЛОСТ!

ФАРМА ПОД ВОДОМ

У БЕЛГУМУ (ИНДИЈА) СВАКОГ ПРОЛЕЋА ВАЦА СЕ СЕМЕ ЈЕЗЕРО ЧИЈА ПОВРШИНА ИЗНОСИ 60 АКАРА ЗА ВРЕМЕ СУШНОГ ПЕРИОДА ЈЕЗЕРО ПРЕСУШИ И ТАДА СЕ ОБАВЉА ЖЕТВА!

СТЕНА-МЕДВЕД

ВАЈАРСКО ДЕЛО ПРИРОДЕ У БЛИЗИНИ АДЕРСБАХА (ЧЕХОСЛОВАЧКА)

© 1960, King Features Syndicate, Inc., World rights reserved.

ПОДВОДНИ РИБОЛОВ У ШВАЈЦАРСКОЈ

Кад се изговори име Швајцарска, прво се помисли на смучање и санкање. Али од недавна, кад се у швајцарским брдима сретне неки алпиниста са торбом на леђима, није баш лако погодити

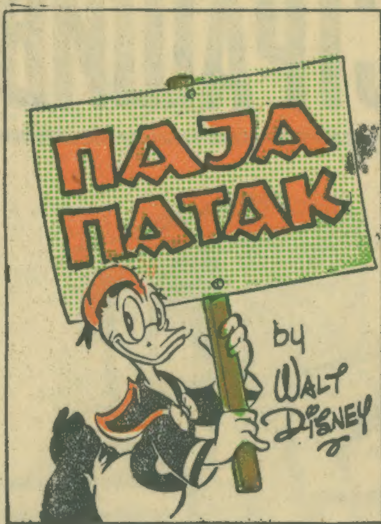
да ли је то смучар или подводни риболовац.

Лети као и зими, чак и више зими него лети јер је језерска вода тада много бистрија, у дубине се спуштају странци и домороци у специјалним гњурачким оделима која штите тело од хладне воде. У новом свету испод водене површине, сасвим друкчијем од овог који су напустили, уживају у миру и лепоти сличним бајци.

Цвркутави прсти

Више од две године требало је дресеру Реноу да увежба ову варијетску тачку: на сваком прсту по један пернати певач. Уз пратњу музике и светлосних ефеката приказује он љупку игру сенки и трикове.

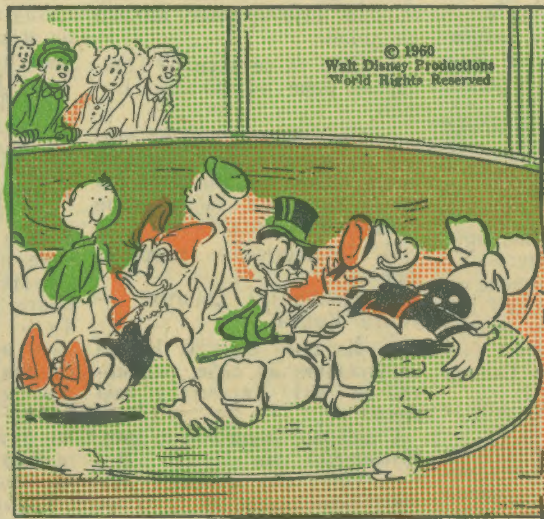

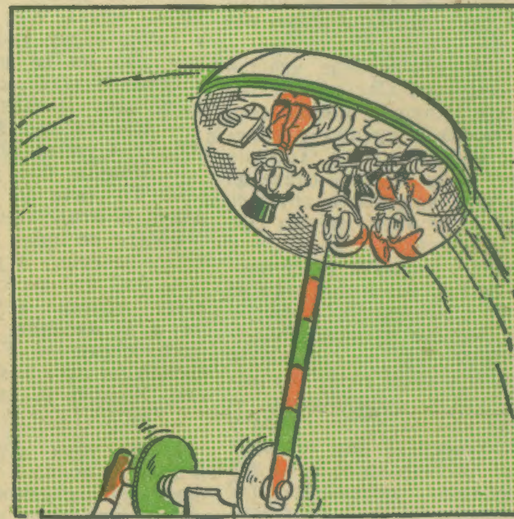

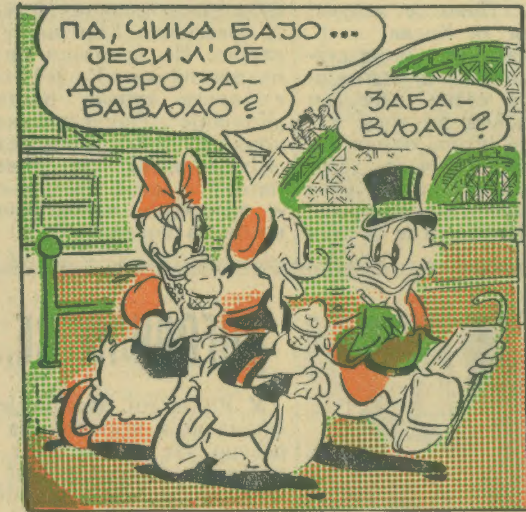

ХЕМИЧАРИ СТАРОГ ЕГИПТА

На основу података којима располаже савремена наука може се закључити да су најбољи хемичари у старом веку били — Египћани. Чак и сама реч „хемија“ поникла је, по мишљењу неких стручњака, у Египту.

Хемичари нашег времена имају на располагању стотине хиљада природних и вештачких хемијских средстава. Али, ни помоћу њих они нису у стању да тако добро балсамују људско или животињско тело као што су то чинили хемичари у време египатских фараона. Тајна вештине балсамовања није ни до данас потпуно одгонетнута.

Египатски хемичари израђивали су задивљујући лепе боје — модроплаву, голубије плаву, зелену и друге, које су користили за бојење разних предмета и тканина. И данас, после четири хиљаде година, те боје су сачувале своју свежину.

У Египту је била веома развијена и „индустрија“ козметичких средстава: мирисних водица, миомирисних уља, црне боје за обрве и сличног.

Познати истраживач Египта Георг Еберс, писац веома занимљиве књиге „Кћи египатског фараона“, нашао је папирус дуг 20 метара који потиче из 1552. године пре наше ере. Како су Египћани лепили поједине листове овог папируса? Какав је био тај лепак који није дозволио да се рукопис расточи чак ни током неколико хиљада година? Ни на ова питања наука још није дала одговор.

Стари Египћани умели су да израђују вишебојне стаклене вазе и да своју грнчарију превлаче лепом глазуром. Они су знали да справљају сирће, вино и квас од вина, као и напитак сличан пиву. Много векова касније, европски алхемичари знали су неупоредиво мање од својих египатских претходника.

ТРИ ПУТА ДНЕВНО БАХОВА ФУГА

Италијански лекари постижу у последње време велике успехе једном новом музичком терапијом.

Пацијенте чије тегобе и болови долазе као последица нервних сметњи лече умирујућом и раздражујућом музиком. Ако се човекповери коме од римских лекара за нервне болести може му се догодити да с рецептом буде упућен не у апотеку, већ у продавницу грамофонских плоча.

„Три пута дневно пре јела саслушати ову фугу Јохана Себастијана Баха“ стоји на рецепту који је добио један пацијент као лек за неуротично желудачне тегобе. Тај исти пацијент овако је касније описао дејство музичког лечења:

„Пошто сам се одређено време строго придржавао лекарских савета, могао је први пут после више месеци да ми се свари ручак без икаквих болова у желуцу“.

Као лекови не приписују се само дела Бетовена и Баха. На музичким рецептима може се наићи и на рок ен рол, али само онда када су у питању пацијенти који пате од депресије или меланхолије.

— Данас ми ограничавамо нашу музичку терапију углавном на нервно оболеле пацијенте — каже један италијански лекар. — Међутим, ускоро ће музика играти знатну улогу и у другим областима медицине.

Педесет шестогодишњи Гаестано Запала, професор хирургије из Рима, већ примењује музику као средство за умирење приликом оперативних захвата.

— Ја сам извео око 3.000 операција — каже професор Запала — и пацијентима сам давао само локалну анестезију тако да нису осетили шта сам радио, али су могли то да посматрају. Истовремено су слушали тиху музику из невидљивих звучника. Умирујуће дејство музике на пацијенте било је изванредно.

СНАШАО СЕ

Клен Форд припада највећим филателистима међу филмским глумицама. Његова збирка процењена је на 20.000 одлара, иако га марке, ништа нису стајале. Откако је постао филмска звезда са свих страна света стижу му писма од његових обожаватеља а он само одлепљује марке и уредно их чува у албумима.

БИО ЈЕ НЕУСТРАШИВ

Руководилац наше скојевске групе погледао је у часовник на руци, подигао очи, загрлио нас све погледом и рекао:

— Другови, не смемо више да га чекамо. Прошло је већ тринаест минута. Морамо почети састанак. Ћоса је увек био тачан. Јутрос мора да је нечим спречен...

Бошко се замисли и гласно рече:

— Можда је пао полицији у руке?

Погледасмо га сви немо.

— Почнимо састанак, сваки нам је тренутак драгоцен — прихвати Кокан.

С Коканом се сложише и остали. Ја сам размишљао о оној стравичној реченици „можда је пао полицији у руке".

Ћоса је био омиљен иако је прек. Његово јунаштво од првог дана окупације Београда свако је ценио.

— Наша је група добила задатак — објашњавао је лаганим гласом Бошко — да помогне Јеврејима. Морамо их извлачити из реда кад полазе на рад, или са самог посла. Треба да им нађемо сигурне станове а касније ћемо их преко везе слати друговима, у партизане. Строго морамо водити рачуна да нас стражари не опазе. Онда је све пропало...

Иако смо пажљиво слушали, очи су нам с времена на време скретале и нешто тражиле.

— У првом реду треба извлачити симпатизере, поштене људе, оне који се неће колебати — наставио је Бошко — и упутити их на право место...

Сунце тек што је изашло иза Звездаре. Састанак је био кратак. Сваки је примио свој део посла и кренуо у одређени крај Београда. Тројица су усела на бицикле отете од немачких војника, а други се изгубили у улицама око Црвеног крста...

Бошко, Кокан и ја остадосмо да још мало поседимо на трави и очекнемо Ћосу.

— Верујем да није пао полицији у руке — озбиљно и тихо, погнуте главе чупкајући траву, рече Кокан. — После напада на стражара у Војвођанској улици он нема стана. Обезбедио је неко пре ноћиште за дан-два. А онда? Наместиће му полиција замку. Неко време не би требало да...

Бошко напући усне и заврте главом:

— Није ваљда те среће да набаса на њих. То би било ужасно.

— Јуче си добар део времена провео са Ћосом, — настави Бошко обраћајући се Кокану. — Сигурно ти је причао како је било пред соколаном у Војвођанској улици?

— Јесте. Има већ петнаест дана — причао ми је — како ме нервира стражар-фолксдојчер. Онај белотрепи „штрајкбрехер" за време металургијског штрајка. Гледам: шета пред капијом соколане као пуњена птица — десет корака доле, десет горе. Чува магацин са стварима опљачканим у нашим радњама. Пропушта швабе празних шака а отуда се враћају натоварени као мазге. Издире се на људе. Децу шамара, а ја кажем у себи: „чекни, чекни, нећеш дуго"... Преко рамена му нови шмајсер. О бедрима виси пиштољчина.

Меркам га једно, друго јутро, треће. Јуче у подне беше згодна прилика... Упутим се право ка њему. Мумла ми нешто — као да не зна српски. Ја ћутим као да га не видим, идем све ближе. Кад се готово ударисмо трбусима, подигнем главу. Уперим поглед у његове зенице. Он их разрогачио и зинуо... Замахнуо руком... Завучем руку у недра и извадим револвер. Прислоним му цев на леву страну, код срца, и прошиштим као змија: „А сад?" и повучем ороз. Метак излете... Он се затетура, нешто простења. Покуша да се руком ослони за плот али га омаши. Клече на колена и опружи се по тротоару. Неко врисну. Брзо му смакнем машинку, из футроле извучем пиштољ и у прву улицу лево. Улетим у Водовод... Галопом кроз монополске станове Пресечем Милешевску улицу. За мном је неко викао „Држи га! Убио је човека". Моје ноге нису додиривале земљу као да сам добио крила. Кад сам ушао у Приштинску улицу, пошао сам као да се ништа није десило. Издувам се и право у циглану Шићанског.

— Никога није имао поред себе? — упита Бошко.

— Никога, био је сам.

— То личи на њега... — рекох и отпљуцнух у траву.

Бошко се први диже, протегну на сунцу и рече:

— Ах, што ми се спава — стеже песнице и забаци руке а у плећима му нешто лако крцну. — Слатко бих заспао на овој трави. Гладан сам. Колико је сати?

— Око седам.

Кокан убра једну травку и поче да повлачи по наусницама, жутим, дечјим длачицама, одупре се о десну руку и рече:

— Време је да кренемо! — а тек што коракну радосно викну:

— Ено га! — и показа руком према сунцу, ка жици кроз коју се Ћоса провлачио.

— Нешто није у реду. Види га како трчи — као без главе — додаде Бошко.

— Знам да сте се бринули — једва је изговарао речи онако задуван. На састанак нисам могао... никако нисам. Можда није требало ни сад да дођем.

— Шта ти се десило? Причај — рече нестрпљиво Бошко.

— Овде не можемо остати! Ни за живу главу. Најбоље је да одемо на циглану. Тамо је сигурније. За мојим петама је полиција!

— Полиција! — разрогачих се.

— Полиција? Зашто? — упита Кокан.

— Хајдемо одавде. Нисам се уплашио за себе, склоните се ви! Хајдемо у наш „рај"!

С његовог лица лио је зној. Потрчасмо сви.

— Опет сам уцмекао једног. Наместило се тако — говорио је Ћоса у трку.

— Кога си уцмекао? — упитах.

— Једну будалу.

— Немца?

— Фолксдојчера?

— Не... једну коњину.

— Кога? Не измотавај се — рече Бошко.

— Они хтели мене, али нису знали ко је Ћоса! — смешкао се он самоуверено. Не знају они да сам дете ове калдрме, да ме је Ској васпитавао. Не знају они шта то значи. Сад нека знају.

Кад смо се докопали цигла не и њених лавирината, Бошко нестрпљиво рече:

— Причај!

На Ћосином руменом лицу се ухватила танка бела скрама соли. То сам први пут видео. Поседасмо по земљи а Ћоса обриса рукавом зној.

— Црк'о сам од жеђи — рече и раскопча капутић, извуче пиштољ, пољуби га па шеретски додаде: „Лепи мој брате. Рођени и најрођенији. Ти — па ја! Пипни ала куца — и привуче Коканову руку уз своје срце. — Сад разумем зеца. Али да није ових крила — и удари се шакама по бутинама — баш бих се провео као зец — одрали би ме. Мислиш да не би?

Говорио је убрзано, без довољно ваздуха, задихано.

— Ћути. Прво се издувај — прекори га Кокан.

— Ви знате да у моме стану има муниције и нешто оружја... По сваку цену сам хтео да дођем до тога. Решио сам да јутрос одмах после полицијског часа... свршим тај посао и дођем овде на састанак... Примицао сам се кући. Мерио сам је са свих страна. Ничег сумњивог! Уђем у стан кроз споредна врата. Погледам кроз стакло од кухиње — нема никога! „Дивно" помислих. Притиснем кваку: врата отворена. Нешто ме ледну. „Сигурно је баба заборавила да закључа врата" — тешких се.

— Врата отворена — и теби није било јасно... — зачуди се Кокан.

— Па, шта сам могао?... Врата отворена... Полако, на прстима, пођем до места где сам оставио оружје и муницију. Све је на свом месту. „Није била полиција" — одмах закључим, „јер би то прво однела!" Отворим ранац. У њему све како сам оставио. То ме охрабри. Поново завежем ранац и унесем га у кухињу. Отворим орман, одсечем кришку хлеба и загризем. Тако с хлебом у зубима, почнем да намичем на рамена каишеве од ранца.

Одједном звонце. Ноге ми се пресекоше. Хлеб ми се заглавио. Не прилазим вратима, али питам: „Ко је?" Онај с друге стране одговара „Комшија". Помислим: какав комшија? И питам даље: „Шта желите?" „Је си ли ти бато?" — пита он. „Ја сам" — одговорим, а присећам се ко би то могао да буде. Нисам ни ја баш наивко. „Шта желите, комшија?" Чујем кораке из дворишта и брзо окренем кључ у брави од кухињских врата. Кроз врата од оставе могу да уђем у светларник суседне куће. Како човек брзо мисли кад му гори под ногама. „Донео сам признаницу за кирију" — објашњава онај пред вратима. „Донесите је доцније, кад стара мајка буде код куће". Он се брзо снађе: „Журим на посао". Сад сам јасно познао да није комшијин глас. Али немам куд. Да бих добио у времену, рекох: „Само тренутак, док донесем кључ". Уђем у шпајз, извадим пиштољ из недара и убацим у цев метак. За чудо: осећао сам спокојство као да се играм. Стрпам пиштољ у џеп и зацангрљам кључем у брави.

— Легитимацију! — дрекну полицајац кад упаде и готово се баци на мене. У десној руци угледах му пиштољ.

Мирно гледам у његове очи као што сад гледам у вас.

— Молим одмах — кажем као престрашено и питам: — Али, зашто, чико!

— Не лај! — цикну он гурнувши ми цев од пиштоља готово у уста. А кад ја завукох руку у џеп од капута пресече ме:

— Није ми потребна твоја књижица — и искези се показујући очњак пресвучем златом. — Знам ја тебе...

— Не скидам очи с цеви — настави Ћоса. — Видим, нема шале. Чујем и кораке из дворишта, већ су код кухињских врата. Готово, мислим.

— Ја сам ђак, ево моје ђачке књижице — промрмљах.

— Кога има још у овом стану? — упита ме.

— Моја баба, мој отац, мајка, али они сада нису ту. Стара мајка је сигурно на пијаци.

— А где ћеш ти с тим? — удари пиштољем по руксаку. Скидај то.

Скидох ранац и ставих га на сандук за прљаво рубље.

— Не гњави вазда̄н — обрецну се строго.

— Ево! — и дадох му ђачку књижицу. Док је прелетао погледом, ја, као да поправљам пешеве од капута, брзо извукох пиштољ. Он се и не затетура већ се само опружи колико је дуг. Пиштољ му испаде из руке и лупи о округли сточић. Прескочих преко његовог леша и дунух кроз светларник... Уздао сам се у своје ноге... Душа ми испаде. Полицајци из дворишта разбише врата. Ушепртљаше се, а онда отпоче паљба. Један за другим су ме њихови меци прескакали. Ниједан ме не закачи.

— Ипак ниси успео да извучеш ранац — уздахну Кокан — Оставио си им га!

— Шта могу...

— Умало главу да изгубиш. Због чега? — љутито рече Бошко.

— Не могу да прежалим. Оставио сам им два пиштоља и муницију. А то значи: један револвер мора да роди три, треба наоружати нове родољубе. А ми ћемо лако.

— Ко то ми? — упита Кокан.

— Скојевци. Али ови други, за њих се треба побринути. У шуму треба слати људе.

— У трамваје! Ту је Немцима најлакше узети пиштоље — рече доброћудно Бошко.

— Лепо, ем га гураш, ем му кажеш: „Не гурајте се господине има места за све! А ти њему — хоп: пиштољ из футроле.

— Изгубићеш лудо главу. Треба се чувати — рече Бошко.

— Ћосина глава не пада лако — испрси се самоуверено. Ја ћу онако као Немци — један за сто. Полако: данас један, сутра седам, прекосутра сви до једног. Тако ће сви нестати. А онда? Један од нас мора остати, и он нека прича будућим генерацијама:

— Био једном један Ћоса, ученик Шесте београдске гимназије. Волео је много живот, волео је цвркут птица, мирис љубичица. Волео је децу, и све људе. Волео је цео Београд, Саву, Дунав, Калемегдан, Кошутњак. Био је и добар ђак и није, имао је двојке и петице. Борио се да би ви...

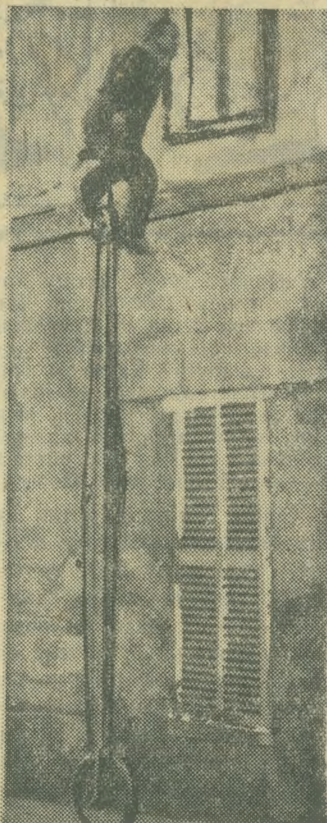
Педесет Пушкинових потомака

Како пише лист „Краснаја звезда" у Совјетском Савезу живи преко педесет Пушкинових потомака. Међу њима су песникови праунуци инжењери Сергеј и Борис Пушкин, Александар Сергејевич Данијелски, руководилац катедре ентомологије на Лењинградском универзитету, праунука Марина Сергејевна, очни хирург и други.

У СЛУЖБИ МЕДИЦИНЕ

Минијатурни радио-одашиљач тежак свега сто грама који пацијент лако може да носи око врата или у џепу исти је као и онај какав се употребљава на сателитима типа „Дискаверер" и ракетама типа „Поларис". Одашиљач отпрема примљене елементе који се затим здружују у електрокардиограм класичног типа. Мада је радијус овог апарата ограничен, могућно је електрокардиограм, ако је повезан телефоном, предавати у удаљене медицинске центре.

* И ТО ЈЕ ПОСАО

Мотка од неких шест метара, са једним точком доле и седлом као на бициклу горе — тако отприлике изгледа справа помоћу које познати вело-акробата Пепино зарађује свој хлеб. Још као петогодишњи дечак он је задивљавао својом вештином, а садашњим вратоломијама гледаоцима зауставља дах. Овај „једноточак", највиши своје врсте, садржи 20 зупчаника који се покрећу помоћу 22 метра ланца. За Пепина га је конструисао Франсоа Семен из Нанта.

ДОГОДИЛО СЕ...

У Енглеској постоји једна фирма која поставља на одређено тле готове куће направљене од специјалног вештачког материјала. Међутим, после једне обилне кише, кућа од овог материјала почела је да се смањује и њен станар је изјавио:

— Спаваћа соба је постала толико мала да ми пола кревета виси преко прозора!

ВИТАМИНСКА исхрана биља

Литванска академија наука разрадила је методе за исхрану растиња, како би се у њима убрзао процес размене материја. Приликом опита са већим бројем пољопривредних култура установљено је да прихрањивање биљке ван њеног корена витаминима, позитивно утиче на проценат шећера у плоду као и на принос. Тако је парадајз прскан витамином Ц дао принос већи за 30 одсто, а јагоде су, на овај начин храњене, дале једрије и слађе плодове.

СНИМАЊЕ ФИЛМОВА

ВЕЛИКИ РИЗИК

Један болестан зуб са апсцесом проузроковао је досад највећу штету коју је једно осигуравајуће друштво морало да плати.

У близини Лондона, на земљишту од 3,5 км², подигао је „Твенти сенчери фокс" стару Александрију, престоницу античког Египта да би снимио филм „Клеопатра". Господарицу царства, Клеопатру, игра Елизабета Тејлор, а њена трогодишња ћерка — Клеопатру кад је била дете. У фиокама

КЛЕРК ГЕБЛ

филмског друштва налази се добро чувана полиса осигуравајућег друштва Лојд које јемчи за сваку штету ако би се снимање прекинуло без кривице филмског друштва.

Таква полиса није јевтина. „Твенти сенчери фокс" је за њу платио „Лојду" 390.000 долара а Елизабета Тејлор је била краљица само један дан. Дуже није трајало снимање, јер је морала са апсцесом у болницу, али ни после операције није могла да настави снимање. Због овога ће вероватно Клеопатру свет видети нешто касније или можда никад. За друштво „Лојд" то значи штету од 2,8 милиона долара. Ако се та сума прерачуна у злато излази да је за драгоцену „пломбу" на кварном зубу Тејлорове било по-

ЕЛИЗАБЕТ ТЕЈЛОР

требно округло 2.500 килограма злата!

Фирма „Лојд" издржаће и овај издатак као што је издржала и пропаст „Титаника", иако је морала да надокнади велики део штете. Но у билансу за 1960 годину свакако ће ставка о кварном зубу Елизабете Тејлор заузети непожељно место.

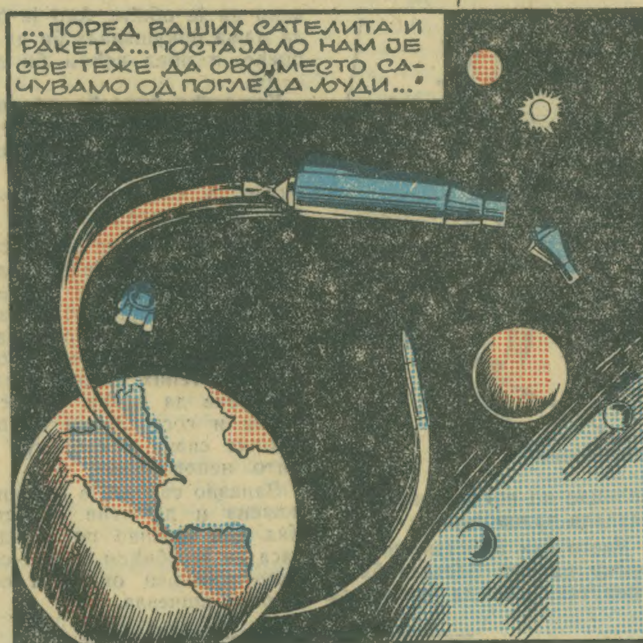
За „Твенти сенчери фокс" сума од 2,8 милиона долара представља добар добитак. Али ни 1.2 милиона долара, колико је стајала изненадна смрт Тајрона Пауера, није маленкост. „Јунајтед артитс" морао је тада већ снимљене сцене за филм „Соломон и краљица од Сабе", где се појављује Тајрон Пауер, још једном да сними.

Изненадна, још неразјашњена болест глумице Франс Ниен због које су прекинута снимања филма „Сузи Вонг" стајала је пола милиона долара .

Када је Одри Хепберн при снимању флима „Они којима се не прашта" пала с коња и повредила кичму, снимање је прекинуто за шест недеља. Штета: „свега" четврт милиона долара.

Филм „Спартак" донео је такође велики губитак осигуравајућем друштву у Сан Франциску. Супер-гладијатор Кирк Даглас разболео се за неко време, Тони Кертис повредио ногу а Џин Симонс је добијала нападе слепог црева. Све је то стајало 632.000 долара.

Елвис Присли је ту само ситна риба. Недавно је од истог

МАРЛОН БРАНДО

друштва добио 3.000 долара, јер му се круна са зуба сломила и упала у грло.

Опекотине што их је задобио Марлон Брандо, када је при снимању филма „Млади лавови" просуо шољу топлог чаја на ноге, стајале су осигуравајуће друштво 34.000 долара.

Директори свих осигуравајућих друштава слажу се у једном, да је од свих глумаца Клерк Гебл целог свог живота представљао најмањи ризик. Он практично никад није био болестан, и уопште био је један од најпоузданијих глумаца. Том свом реномеу остао је до смрти веран — срчани напад добио је, како је познато, баш кад је завршио последњу сцену свог последњег филма.

Права супротност њему је Елизабет Тејлор. Када се њено име само помене, директоре осигуравајућих друштава обузима језа, јер њу осигурати представља највећи ризик.

Сувише тесан мидер, који је пре неколико година носила при снимању, проузроковао је осигуравајућем друштву трошкове од 45.000 долара — за лекара и губитак времена, а мања обољења за време снимања филмова „Мачка на усијаном лименом крову" и „Гигант" представљала су праву „маленкост" — 75.000 долара.

Зато директори осигуравајућих друштава размишљају да ли уопште смеју да је осигурају и претходно траже од ње доказ о стању здравља.

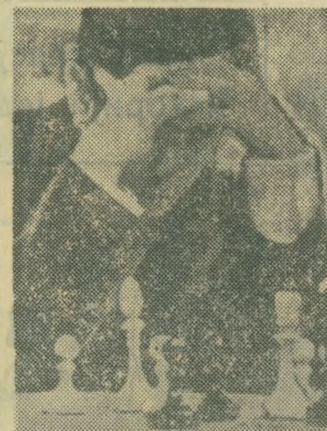
Ако не дође до споразума и до новог уговора о осигурању, може се десити да филм „Клеопатра", за који је досад издато преко 7 милиона долара, уопште не буде завршен, јер без осигуравајуће полисе неће ни један продуцент да разговара.

ЗА УГЛЕД

После завршеног пословног путовања неки Фредерик Кнудсен из Ендкепинга и Шведској свратио је у Хемзе да гледа утакмицу месног клуба. Свој кишни мантил окачио је на ограду и тек кад је стигао у своје, 200 километара удаљено место, сетио се да га је заборавио. Идуће недеље опет је отишао у Хемзе и — да човек не верује — нашао је свој мантил управо онде где га је био окачио, само је у џеповима још пронашао претплатну карту за позориште и 400 круна.

Онесвестио се...

Кад је пиштаљка објавила свршетак фудбалске утакмице у Порто Алегре, у Бразилу, гледаоци су похрлили у игралиште и дали се у потеру за судијом. Овај је покушао да се одбрани и рукама и ногама, али је убрзо био савладан. Шчепале су га многе руке, подигле га у вис и тријумфално понеле са игралишта. Човек с пиштаљком је тога дана задовољио све гледаоце и клицању није било краја. Сењор Педро, навикнут на друкчије изливе, на раменима својих раздраганих обожавалаца — онесвестио се.

РАЗМИШЉАЊЕ

СПРЕМА ЗАМКУ

ШАХОВСКИ НОВАТОР

Већ само ова четири различита и карактеристична положаја говоре много о разноврсности и темпераменту садашњег првака света у шаху Таља. Кажу да је он унео нови полет и много освежења у шах који је последњих година стагнирао. На првом месту то је свежина, срчаност и упорност са којом он приступа игри. Давно утврђене теоријске принципе он много не поштује и отвара нове путеве својим изненадним и одлучним ударцима. Таљ је играч који се свим својим квалитетима предаје игри и баш зато га је тешко победити.

Можда најбоље приказује његов карактер и њега као човека баш његов савет који је дао омладинцима у пријатељском разговору после завршене игре:

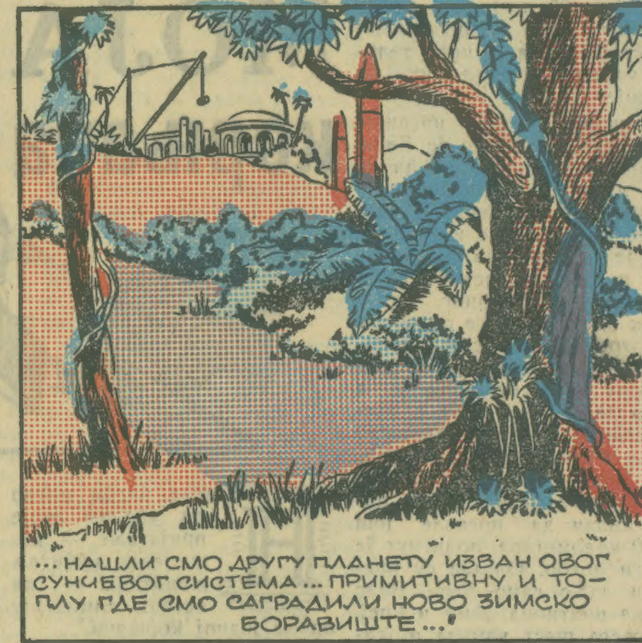
— Никад не прецењујте своје противнике. Страх веже руке и срце. Не плашите се имена велемајстора. Борите се и против њих као што се борите у игри са својим другом.

КОНТРОЛИСАЊЕ ПОЗИЦИЈЕ

ОДЛУЧАН ПОТЕЗ

ЈЕДАН ИРАЦ ПОБЕЂУЈЕ АУСТРАЛИЈУ

Седам пресудних часова у историји једне експедиције

Роберт О'Хара Берк већ је имао иза себе буран живот кад је, 1858. године одређен за вођу „Викторијанске истраживачке експедиције" којој је постављен задатак да испита непозната пространства између јужне и северне обале аустралијског континента.

Рођен у Ирској 1820. године, Берк се школовао у једном белгијском колеџу, после чега је ступио у аустријску војску. Као хусарски коњички капетан напустио је ову службу да би у родној Ирској постао официр коњичке полиције. Али, ни ово занимање за њега није било „оно право"; године 1852. одлази у Аустралију где у Мелбурну добија место полицијског инспектора.

Глас о добијању кримског рата поново га домамљује у Европу. Али, пошто је стигао касно да би могао да се бори на Црном мору, враћа се у Аустралију где му се, најзад, указује прилика да се упусти у велику и дуго жељену авантуру. Пуне две године трајале су припреме за експедицију. Поред Берка и природњика Вилијема Џона Вилса, који му је био додељен као лекар и научни саветник, експедиција је бројала још 25 људи. За ношење провијанта и опреме имали су 25 коња, и исто толико камила добављених из Индије.

„Сувише људи, превише пртљага" — гунђао је Берк, а време је показало да је био у праву. Експедиција је кренула из Мелбурна 20. августа 1860. године и требало јој је два месеца да пређе већ познате области и стигне до реке Дарлинг. Ту је Берк одлучио да се ослободи непотребног баласта: половина експедиције остала је у логору који су подигли, а Берк је кренуо даље с дванаесторицом људи, двадесет коња и десет камила. На Купер Крику, где су стигли 11. новембра а одакле су до циља имали да превале још 1.200 километара, подигнут је други логор. Одатле су кренули даље само Берк, Вилс и два пратиоца, Кинг и Греј, са свега шест камила и једним коњем, док су остали чланови с десетомесечном залихом хране остали под командом члана експедиције Брахера да ту сачекају њихов повратак.

У напорном маршу пробијала се мала група према северу. Берк је имао среће: воде им никад није недостајало, а домороци на које су наилазили ретко су их дочекивали непријатељски. Река Клонкери била им је на последњем делу пута поуздан путоказ према мору. Док су Греј и Кинг остали на њеној обали, Берк и Вилс кренули су даље да би 11. фебруара 1861. стигли у залив Карпентарија, на месту где се улива река Флиндерс. Велики циљ био је достигнут.

Међутим, најтежи део путовања тек их је очекивао. Напори убрзаног марша на север осветили су им се. Јаке кише отежавале су кретање, а природа није пружала никакав додатак њиховим више него оскудним залихама хране. Морали су да закољу једног коња и 4 камиле. Греј је подлегао изнурености и болести, а осталу тројицу последњих дана одржавала је само нада да ће ускоро стићи до логора на Купер Крику и да ће се ту најести и одморити. У логор су стигли 21. априла и затекли га — напуштеног.

Не верујући себи стајао је Берк пред једним дрветом на чијој је кори могао да прочита свеже урезан датум тог истог дана, а изнад њега три слова „Диг" (копај). Најбесмисленије што се могло догодити — догодило се: после више од 4 месеца чекања, Брахе је напустио логор јер је веровао да се са својим људима, ослабљеним од скорбута и других болести, не може даље одупрети нападима непријатељски расположених домородаца, и то свега седам часова пре но што се Берк вратио.

Храна коју је Брахе закопао на означеном месту трајала им је свега неколико дана. То време су искористили да се мало одморе и напишу исцрпан извештај о свом путовању који су закопали на оном истом месту где им је Брахе оставио храну. Тројица људи и њихове две камиле били су исувише слаби да би кроз пустињу кренули Брахеовим трагом према првом логору. Одлучили су да потраже најближе домородачко насеље.

После осам дана од напуштања логора Брахе је наишао на једну спасилачку експедицију која је пошла да тражи Берка и његове другове и прикључио јој се. Сви заједно вратили су се до Купер Крика, али нису открили никакав траг који би им указао да је Берк ту боравио неколико дана. На несрећу, никоме од њих није пало на памет да раскопа земљу и види да ли се у њој још налазе остављене намирнице.

Експедиција се вратила у Мелбурн с вешћу да су Берк и његови људи без трага нестали у пустињи.

Влада је сместа наредила да се предузме трагање за Берком. Један брод отпловио је за залив Карпентаријус, а из Аделаиде и залива Моретон кренуле су две спасилачке експедиције, док су трећу, која је пошла из Мелбурна, предводили Брахе и Ховит. Њима је било наређено да још једном претраже област око Купер Крика. Ова група нашла је 21. септембра 1861. године у једном домородачком насељу последњег од Беркових људи, Кинга, који је својим спасиоцима могао само да саопшти да је Берк умро у пустињи 28. јуна, а Вилс неколико дана касније. Експедиција је касније нашла у пустињи њихова тела и сахранила их, а у логору на Купер Крику откопала је њихов извештај, доказ о потпуном успеху Берковог трагично завршеног похода.

Брахе и Рајт, вође прве спасилачке експедиције, били су изведени пред суд и оптужени због тога што нису предузели све што су могли да би спасли Берка и Вилса. Међутим, како њихова директна кривица за Беркову или Вилсову смрт није могла бити доказана, обојица су били ослобођени.

Данас, кроз некад пусте крајеве кроз које се Берк са својим људима пробијао и чије је освајање платио животом, може се удобно путовати железницом.

МОЈА корњача

Никад нисам могао да убедим своје пријатеље — каже један љубитељ животиња — да осећам симпатију према једној корњачи.

Истина је да је корњача полу-смешна животиња и у неки руку полу-филозоф због своје ћутљивости. Корњачу Ашли, како сам је назвао, имао сам три године. То је било довољно да упознам многе особине овог гмизавца. О његовј чистоћи нисам могао ни да сањам — на оклопу никад није било никакве прљавштине. Врло често је одлазила у шетњу.

У мојој кући Ашли је живела скромно. Њена највећа радост је била да се прошета по тепиху и, како се мени чинило, да ужива у његовим бојама. Од новембра до фебруара, одвојена од света, живела је у плакару. Тек крајем фебруара лупањем у врата тражила је да је пустим напоље. После дугог зимовања оклоп јој је смекшао. Али ни то јој није сметало да настави са тегањем и гримасама што је личило на неку игру. Кад бих је почешао по врату или заголицао по ногама она је изгледала задовољна.

Често сам јој стављао препреку на пут. Застала би за тренутак: као да размишља како да је обиђе. Ако је била мања покушавала би да је пређе, а пред већом би застала.

Кад дође пролеће она почиње да пасе траву и у стању је да обрсти за једно поподне читав један метар уоколо. А кад почне да пије воду не зна шта је доста.

Пуне три године добро смо се слагали. Али једног дана моја газдарица је донела неку другу корњачу, помало неспретну са оклопом плаве боје. Кад смо ставили ову корњачу на тепих испред Ашли, она поче да сикће. То исто учини и гост. Затим се повукоше свака у свој кут очито неповерљиве.

Запазио сам да је нерасположена и да неће да једе. Кад сам изишао после два часа да је обиђем нашао сам само сломљен оклоп а она је била ишчезла.

Телевизор мозга

Сва жива ткања у човечјем организму — жлезде, мишићи, ћелије — испољавају извесне појаве у виду био или електричних струјања. Свака размена материја је одређени потенцијал који се може мерити и регистровати. Скуп ових резултата омогућује науци да прати све те биоелектричне појаве у мозгу и да поставља дијагнозе.

У циљу да се што свестраније продре у тајне збивања у мозгу научници Биофизичког института Академије наука СССР конструисали су специјални апарат — електроенцеколафоскоп или како је популарно назван „телевизор мозга". Овај проналазак професора Ливанова и инжењера Ананјева омогући ће да се на екрану одлично прате и преко електронских рачунских машина региструју разне појаве у мозгу „хватањем" биоелектричних струјања. После телевизора мозга са 50—100 сад се конструише телевизор са 400 канала.

Иако се на екрану телевизора све те појаве у виду биоелектричних струјања још не могу једноставно читати, ипак се помоћу сложених електронских рачунских машина прорачунавају и бележе као цифарске вредности многа од тих био или електричних струјања. Све разлике у вредности изражавају одређене патолошке промене у мозгу и омогућују научницима да поставе дијагнозу извесних неуропсихијатријских обољења.

Није ли овај проналазак за ужу област науке први корак да се цифарски изрази преведу на говорни језик?

Бебе се неће више смрзавати

Са међународног сајма практичних проналазака који се одржава у Бриселу и на коме учествују проналазачи из 18 земаља стигла је за забринуте мајке пријатна вест: ускоро ће оне моћи да своје бебе и по највећој зими изводе у шетњу у нарочитим колицима која имају уређај за загревање. Овај проналазак је привукао велику пажњу посетилаца.

За шефове рекламе великих фирми приказан је „рекламни топ" који као рефлектор баца на ноћно небо рекламне текстове. Оне који воле пешачење обрадовале су нарочите ципеле с „ваздушном комором" у ђону у којима се ноге, како тврди проналазач, „божанствено удобно осећају".

Није ново...

Играч одбране Портсмута појавио се на једној ноћној утакмици нагарављен као прави оџачар. Да би умањио одблесак јаке светлости рефлектора нацрнио је лице изнад и испод очију. То је учинио, како је доцније објаснио, зато што је у историји прочитао да је посада бомбардера стављала црну шминку ради заштите од светлости рефлектора противавионских батерија. У спорту то ипак није ништа ново. Швајцарски хокејаши на леду од давнина још праве вештачке црне колутове око очију ради заштите од блештећег сунца на снежним теренима.

Бркови опасни по саобраћај

Недавно су се пред једним судом у Каиру нашли на оптуженичкој клупи једни — бркови. Џиновске бркове које већ 26 година пушта и негује стражар Мохамед Хралијен и чија два импозантна врха штрче нагоре све до висине очију, осуђени су на шишање. Суд је утврдио да они „веома привлаче на себе пажњу аутомобилиста и да су због тога опасни по саобраћај".

Вечно питање...

„Шта ко себи жели у 1961. години" — гласило је питање „Галуповог института" у Аустрији. Одговори су задовољавајући. Највише њих је пожелело — здравље. На другом месту је стан или кућица. Неки су пожелели да све остане овако како је — да у свету влада мир. Новац и велике зараде пожелело је 17 одсто упитаних, што прилично побија тврђење да у данашњици преовлађује новац.

Пуким случајем...

Наследник Паганинија, Бронислав Хуберман, коме је дата част да свира на Паганинијевој виолини, постао је пуким случајем виолиниста.

Отац му је био адвокат у Варшави, али његово материјално стање није било баш најбоље. Као велики љубитељ музике, још док му је син био мали, он је опазио код њега необичну наклоност и талент. Да би сину купио клавир прикупио је новац са свих страна где је могао и отишао у једну радњу музикалијама. Ту је стварно нашао клавир, али се запрепастио кад је чуо да је цена 250 рубаља. Толику своту није имао и уздахнувши разочарано пошао је из радње. Међутим, трговац га врати и понуди му једну виолину која је стајала само 3 рубље. Отац је купи сину и тако недостатак новца би пресудан за каријеру једног од највећих виолиниста.

Лажан...

Скалп снежног човека, који је сер Едмунд Хилари донео — лажан је — каже се у коминикеу Краљевског белгијског института природних наука у Бриселу. Тобожњи скалпови јетија из храмова Пангбоче и Кумјунга у Непалу, начињени су од руна и коже једне врсте планинске расе козорога која живи у југоисточној Азији. Она се лако налази у Хималајима до 4500 метара висине.

»Замак под кирију«

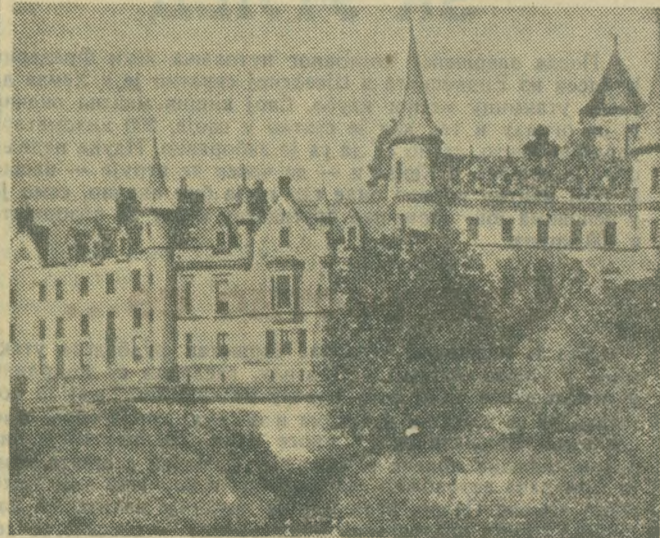
Познато је да се поједина острва у Јужном мору издају у најам за годину дана. Али се мало зна да се и понеки замак издаје под сличним условима.

Прошле јесени у једном њујоршком листу је изишао овакав оглас:

„Издаје се у једногодишњи најам замак у Денробену, у близини Дорнока. Замак има сто соба а једногодишња закупнина износи шилинг, или 60 француских сантима. Уз ово треба приложити суму од 10.000 фунти стерлинга или 120.000 француских франака за одржавање зграде. Власник војвода од Сутерланда".

На оглас је одазвао Роберт Грифит и ускоро закључио уговор. Положио је новац мада још није видео замак. А какво га изненађење чека? Поред већ поменутих сто соба, замак има 30 кула, 1.300 хектара земљишта, 12 километара реке богате пастрмком, 3 села, 50 усамљених фарми и — неколико стотина чиновника. Нови власник мора да обиђе имање у друштву специјалног водича да се не би изгубио по бескрајним ходницима и салама.

Замак је један од најлепших и најстаријих у Шкотској. Саградила га је у XI веку породица Сутерланд.

Острвска школа

На језеру Онтарио у Канади, налази се једно лепо острво до кога се из канадске метрополе може стићи скелом. Ту, на острву Торонто, почео је недавно један занимљив опит: основана је једна школа у којој се ученици сваке седмице смењују.

Опремљени јаким догледима ученици посматрају лет дивљих пловки и галебова. Читаву једну седмицу ђаци једу, спавају и уче у „острвској школи“ која има експресну кухињу, спаваонице и заједничке просторије за учење и забаву. Директор школе тврди на ученици неупоредиво боље уче у тој школи него у својим учионицама у граду.

Тајна спорта и џеза

„Краљ џеза“ Луј Армстронг, мада већ у поодмаклим годинама, још је невероватно крепак и ту своју особину овако објашњава:

— Модерни џез је исто толико спорт колико и уметност, захтева физичке напоре као и тренинг ма кога атлете.

На питање да ли има неки нарочити рецепт за одржавање телесне кондиције одговорио је:

— Не. Исти као и рекордер у скоку у вис Џеси Овенс. Ствар је једино у томе да се напрегну они мишићи који су неопходни тог тренутка а остали потпуно опусте. То је цела тајна — у спорту и џезу.

»Зла времена«

Зла времена у Француској настала су за фудбалске занесењаке-силеџије. Неће им бити до изгреда, бар не онда кад утакмицу суди 40-огодишњи Жорж Бутон, јер он води са собом своју верну керушу „Гамин“. Чим настане комешање које предсказује изгреде, он продорно звизне. „Гамин“ тада projури игралиштем и зачас направи ред.

Награда Жил

Многобројним литерарним наградама у Француској придружила се ове године још једна — награда Жил. Додељиваће се сваке године — најгорем роману који је написала нека жена. Жири сачињвају књижевници, филмски режисери, новинари и стручњаци за рекламу. Прва овогодишња награда изгласана је са 15 гласова и једним против: Анабели Бифе, супрузи сликара Бернара Бифеа, за њен роман „Свакидашња љубав“.

Једног дана...

Карузо је почео своју каријеру као заменик једног тенора у неком путујућем позоришту. Једног дана приликом гостовања неке трупе у позоришту у једном малом месту близу Напуља, где је Карузо имао много познаника, усред пијанке стиже изненада вест да се тенор разболео. Карузо је морао да га замени! Али он није знао готово ни једну реч улоге, а услед алкохола позориште му се окретало. Публика је урликала:

— Пијаница, пијаница!

После представе Карузо је био отпуштен и то га је нагло отрезнило. Дошавши кући он изврну своје џепове и нађе још једну усамљену лиру коју из очајања одмах претвори у вино.

Следећег дана је био боље расположен и почео да кује планове о будућности. И догодило се чудо! Увече су га поново позвали у позориште. Публика није хтела да чује за тенора који је оздравио — тражила је Каруза.

— Како могу људи да траже мене кад не знају ни како се зовем, — чудио се Карузо.

— Они вас и не траже по имену — објасни му директор — они само траже пијаницу!

Карузо поверова да публика жели да се забавља и смеје. Изађе на бину и поче да пева... да пева онако како Карузо пева! Био је то прави тријумф! Директор га одмах ангажова и понуди му 100 лира за вече.

После краћег времена, Карузо је већ примао за представу по 30.000 лира. Његова слава је стално расла а његово певање постало појам.

За најлепшу

Жири коме је председавао Лисијен Бертело, председник Међународног филателистичког савеза, требало је да додели велику награду за најлепшу поштанску марку на свету. У њему су се налазили представници Западне Немачке, Северне и Јужне Америке, Енглеске, Шпаније, Француске, Шведске и Швајцарске, а њихов задатак није био нимало лак: од 6000 марака које је 110 земаља издало за последње две године требало је одабрати ону која по својој уметничкој замисли, композицији и изразитости заслужује да буде прва. Најзад је изабрана марка Велике Британије са попрсјем краљице Елизабете и сликом замка Виндзор. Победом Велике Британије Европа је заузела прво место међу конкурентима, испред Африке, Америке, Азије и Аустралије. На слици су марке земаља-победница: 1. Велика Британија, 2. Аргентина, 3.острва Фиџи, 4. Република Конго, 5. Лаос.

ИСТРАЖИВАЧ АЛБЕРТО МАИЗИЈЕ ЈЕ ПРОВЕО ЛЕТО 1960. ГОДИНЕ СА СВОЈОМ ПОРОДИЦОМ НА ОВОМ РАНЧУ У КУЋИЦИ КОЈУ СУ МУ САГРАДИЛИ САМИ ИНДИЈАНЦИ ПЛЕМЕНА ГВАРАОС. ПРИ ОДЛАСКУ ОДАТЛЕ, ПОВЕРИО ЈЕ УПРАВУ НАД „ИМАЊЕМ“ СВОМЕ ПРИЈАТЕЉУ АУГУСТУ.

*

ДОК МАРИЈА ПРИПРЕМА БЕЛУ КАФУ СА ЦИГУРОМ ИЗ ФРАНЦУСКЕ АУГУСТО ВЕОМА УЗБУЂЕН ДИВИ СЕ НАОЧАРИМА ДОБИЈЕНИМ ОД АЛБЕРТА МАИЗИЈЕА. ОНЕ ЋЕ МУ ОМОГУЋИТИ ДА ПРОЧИТА И НАЈСИТНИЈА СЛОВА У ФРАНЦУСКИМ ЧАСОПИСИМА КОЈЕ ПРОЖДРЉИВО „ГУТА“ СВАКОГ ДАНА, ИАКО СУ СТАРИ ПО НЕКОЛИКО ГОДИНА.

*

ДОЧЕК ПОРОДИЦЕ МАИЗИЈЕ НА РАНЧУ НА ОБАЛАМА ОРИНОКА. С ЛЕВА НА ДЕСНО: АУГУСТО, ОСУЂЕНИК, ФИЛИП, ГОСПОЂА МАИЗИЈЕ, ЖАНИН, АЛЕН, ЖАКЛИН И МАРИЈА ИНДИЈАНКА. ПРВИ ПУТ У СВОМ ЖИВОТУ МАРИЈА ЈЕДЕ РЕЗАНЦЕ, А АУГУСТО НИЈЕ ЈЕО ЈАБУКЕ ВЕЋ 36 ГОДИНА.

Усамљеник

Неколико Француза који су побегли из пакла француског прекоморског затвора у Кајени нашли су уточиште код примитивних Индијанаца Гвараос. — Истраживач и светски путник Франц уз Алберто Маизије после 10.000 превањених километара случајно је срео „беле“ Индијанце и описао сусрет са заборављеним јунаком из првог светског рата Аугустом Помом.

Француски истраживач Алберто Маизије кренуо је у лето 1959. године са двојицом другова у Венецуелу да тражи црвене ибисе. Пошто је авионом, аутомобилом, пирогом и пешице превалио преко 10.000 километара наишао је случајно на пространу делту Ориноко. Ни ту, као ни у другим земљама на северу Јужне Америке, није било ни трага од толико жељених црвених птица. Преко хиљаду рукаваца огромне реке укрштало се у свим правцима а на бескрајним пространствима нигде није било чврстог тла.

Ту, у тој воденој Сахари, живе примитивни Индијанци Гвараос познати као „водени људи“. Истраживачи нису нашли црвене ибисе али је њихово запрепашћење било још веће када су међу Индијанцима открили праве Европљане, најчистије Французе који су одбегли са робије у Кајени. Већина њих је пред њима ћутала. Избегавали су да се сретну и нису хтели да им кажу своја имена. Ћутање које је за њихове породице и казнену евиденцију значило смрт, сакриће за увек тајну њиховог постојања.

Носталагија за завичајем провалила је из срца Аугуста Поме, одбеглог робијаша из Кајене који већ 28 година у делти Ориноко од старих мотора прави пушчане цеви. Он станује у индијанској ранчеири, кућици на кољу без зидова, са кровом од палминог лишћа. Мада је још пре 33 године напустио Француску, изненадио је истраживаче чистоћом језика који једино кваре неке шпанске речи одомаћене код Индијанаца. Пома има чак и библиотеку: „Белешке мајора Томпсона“ и један полицијски роман. Жена му је Индијанка и захваљујући њој истраживачи су могли да упознају живот и насеље Индијанаца.

Пома је рођен 1898. године у Арментјеру а 1916. године је регрутован и послат на фронт. Био је прво у Русији да спасава цара, затим у Италији да штити краља, у рововима Фландрије да помаже Енглезима и најзад у паклу Вердена. Свуда се истакао јунаштвом, неколико пута је рањаван и добио низ одликовања.

Демобилисан је 1918. године. Одјурио је у Арментјер где је затекао само згариште и целу породицу затрпану рушевинама некадашње њихове куће. Није знао куда ће. Одлучио је да оде у центар за прихватање пострадалих у Орлеану и ушао је у воз. Избацили су га зато што није имао возну карту, а више није био војник. Огорчење се полако купило у његовој души. После неколико месеци лутања најзад се оженио. Постао је кавгаџија и у једној свађи изгубио је власт над собом, дигао руку и ... убио човека.

На доживотно заточеништво послат је у Гијану 1927. године. После десет година узорног понашања и рада у затвору пуштен је да као слободњак живи и ради још десет година. Нешто га је гушило. Није могао више да издржи и 1937. године побегао је с једним другом.

Направили су пирогу са једрима, натоварили храну и кренули у најчудније шумске мочваре Венецуеле. Без бусоле, пловили су отприлике према северу, у непрестаном страху да не буду ухваћени на територији британске или холандске Гијане и враћени француским властима. Мада нису имали географске карте мислили су да ће се дочепати обала удаљеног Мексика.

Путовање које је трајало недељама исцрпло их је обојицу. Сунце им је пржило мозак. На домаку океана доживели су страшну буру која их је бацила дубоко у делту Ориноко. Аугусто се спасао стигавши до једног острвцета где и данас живи, а друга више никад није видео.

Добио је уточиште код једног неписменог дивљака. То није било први пут да он спасава неког. Једном приликом, 35 година раније, указао је уточиште четрнаесторици одбеглих робијаша.

Аугусто се оженио Индијанком и добио је ћерку која се, кад је одрасла, преселила у Каракас. У браку није имао много среће и после низа трзавица изабрао је другу жену што је код Индијанаца, где нема брака у формалном смислу, сасвим природна ствар.

После неколико дана истраживачи су напустили Аугуста. Обећали су да ће се распитати за његову породицу у Француској и да ће му, када идући пут дођу, донети његова ратна одликовања.

Алберто Маизије је био решен да одржи обећање. Пошто је претресао све француске архиве открио је да Аугусто има брата и сестру који су још у животу. На жалост, ни огласи у новинама ни трагања нису помогли да их нађе. Када је све остало узалудно Алберто је у емисији која се преко свих француских радио-станица емитује у току новогодишње ноћи објавио жељу најусамљенијег, најудаљенијег и најјаднијег Француза. Обраћао се милионима слушалаца и молио да пронађу његову породицу.

На Албертово изненађење, тачно двадесет осмог минута после емисије јавио се телефоном један женски глас. Потресена и у сузама одазвала се Аугустова сестра Лаура Пома која 23 године није чула о свом брату. Послала му је писмо, новине, дувана и ситних поклона. Када их је добио, Аугусто је дуго плакао.

У току зиме он је три пута писао Алберту. Његова жена се распитивала да ли се може стићи у Француску пирогом а он је молио да му пошаље мало танина за штављење кожа.

Алберто је одржао обећање и у јулу 1960. године кренуо је са женом и шеснаестогодишњим сином преко океана ка ушћу Ориноко. Од обала Гијане и Венецуеле експедиција је морала да путује 17 дана преваливши 500 километара до мочваре у делти Ориноко које настањују „водени људи“.

Када су стигли, Алберто је био изненађен. Аугусто више није био са својом другом женом која је поболевала и вратио се првој, да не би био набеђен ако она умре да ју је убио.

Донели су им многе поклоне: маказе, сечива, турпије, огледала, дуван, цигуру, танин, ћебад, радио и новине које ће Аугусто пожудно месецима читати. Најдражи од свих поклона била су одликовања која је Албертов син Лик купио у једној париској старинарници; она иста којима је некада као војник био одликован. Сузе су као киша квасиле његово лице: враћао се у већ заборављени свет и своју далеку домовину у цивилизацији. Али је брзо обрисао сузе и поглед пун захвалности упутио Индијанцима који су му окове заменили слободом.

Када је реком прошла једна стара пирога и отпловила према пучини Аугусто је испричао да се на њој налази један леш. Индијанци Гварос испраћају тако своје мртве. Код њих нема наслеђа ни жалопојки за покојником, а да би се избегле породичне распре сва добра покојника се натоваре у пирогу, његов леш се увије у шаторско крило и тако се сви његови материјални трагови пошаљу брзом матицом према пучини.

Крајем септембра француска породица је напустила делту Ориноко и гостољубиве Индијанце Гварос. Оставила је једног чистог Француза са његовим одликовањима али у исто време и правог Гвараоса који се храни корењем, глистама, пужевима и крокодилским репoвима.

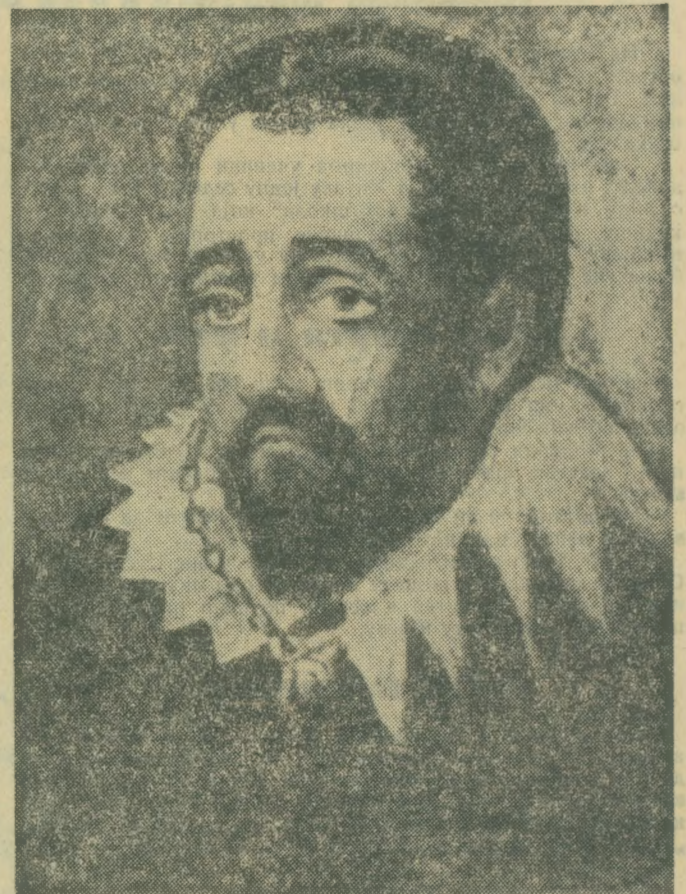
БИЛИ СУ и СЛИКАРИ

„КИРГИСКИ ДЕЧАК ЛОЖИ ПЕЋ“ ОД ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

ТОЛСТОЈЕВИ ЦРТЕЖИ

ОВАКО ЈЕ ЉЕРМОНТОВ ЗАМИСЛИО СВОГ ПРЕТКА

Многи руски писци су се поред литературе бавили још и сликарством и музиком. Неки од њих су били чак и даровити у томе. Љермонтов је, на пример, израдио доста чудан портре који представља човека у шпанском оделу из средњег века. Да се није сачувало предање да породица Љермонтов потиче од шпанског херцога Лерне који је био принуђен да напусти отаџбину, никад се не би сазнало да је познати руски песник насликао у ствари свог претка — прво на зиду а после га пренео и на платно.

Пушкинови рукописи и белешке ишарани ликом Волтера и разним играчицама и играчима као и карикатурама, исто тако сведоче о сликарском смислу овог руског писца.

За Гогоља се зна да је учио сликарство у Академији у Петрограду. Једном је написао мајци:
„Сликање нисам у стању да оставим, тим пре што овде имам све на располагању...“

Сачувано је доста Гогољевих цртежа, обично на писмима, или на корицама његових књига. Тако се може дивити његовој сликарској вештини на првом издању „Мртвих душа“, или на сачуваном портрету Пушкина.

Како је Лав Толстој илустровао „Жил Верна“ прича нам његов син Иља:

... Били смо занети кад нам је отац читао дела Жила Верна. Књиге „Деца капетана Гранта“, „Двеста миља под морем“, „Путовање на Месец“ и „Путовање око света за 80 дана“ отац је купио у Москви. Кад је имао времена, обично увече, он нам је читао наглас. Како текст књиге „Пут око света за 80 дадана“ није био илустрован, он је почео сам да црта. Сваки дан би пером понешто нацртао и увече нам показивао. Цртежи су били дивни и јако су нам се допадали, чак више него у другим књигама. С нестрпљењем смо очекивали вече да би нам показао шта је израдио.

Страст за цртањем довела је и Тараса Шевченка, још као дечака, сеоском црквењаку, али и познатом сликару у читавој околини. Када је црквењак чуо зашто је дошао узео му је руку и, погледавши је у длан, одбио да га прими. Доста осорним гласом рекао је малишану:

— Облик твоје руке сведочи о твојој неспособности за цртање па и за ма какав други занат.

Међутим, после смрти Шевченка 1860. године Академија уметности у Петрограду признала му је изванредну сликарску способност и доделила титулу академика. Акварел „Киргиски дечак ложи пећ“ који је уметник израдио по сећању из времена прогонства, сачувана је и до данас.

WALT DISNEY'S ШВАЈЦАРСКИ РОБИНЗОНИ

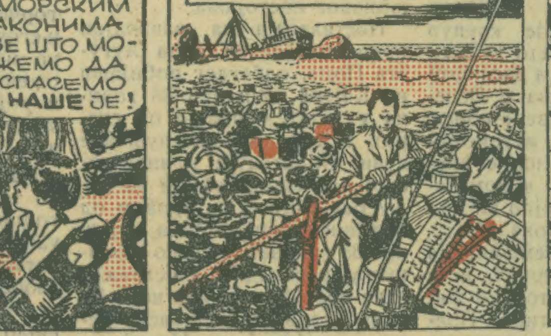

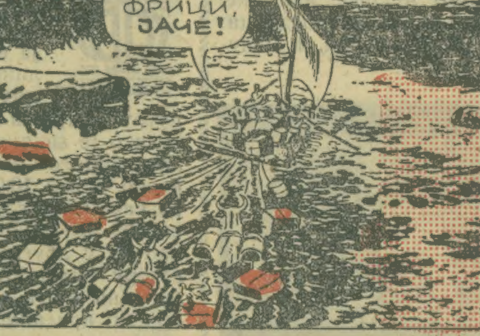

КРАТКА РАДОСТ

У граду Тулса у Сједињеним Државама бушачи нафте су на свега 1,5 метра дубине наишли на „течно злато“ које је у јаком млазу покуљало на површину. Само, радост је била кратког века, јер се убрзо установило да је то само пробијени нафтовод једне конкурентске компаније.

НЕОБИЧАН ПАТРОНАТ

У немачком граду Констанцу општинско веће је недавно формирало комисију чији је главни задатак да штити дрвеће у граду, како би се одржале зелене површине. Комисија је због тога позвала грађане да узму патронат над појединим стаблима.

НАСТАВА У БОЈИ

Настава на Медицинском факултету у Франкфурту на Мајни обавља се помоћу телевизије у боји. Студенти, седећи у својој учионици, могу да прате хируршке интервенције у операционој сали на телевизијском екрану. Камера израђена у фабрици „Филипс“ стаје пола милиона марака и преноси слике у боји.

Прва оваква камера постоји у Марсеју, а припрема се сада и израда треће камере у боји, која ће бити постављена на факултету у Берлину.

Телевизијска камера је тешка 40 килограма и поставља се изнад операционог стола. Поред камере уграђен је и микрофон који омогућује професору у операционој сали да објашњава студентима шта у том тренутку ради.

За десет секунди

Херман Марк, универзитетски професор хемије у Сједињеним Америчким Државама, приказао је недавно у Минхену камеру помоћу које се за свега десет секунди може добити готов снимак. По његовом мишљењу кроз шест месеци биће могућно да се на исти начин добије и снимак у боји.

Први национални УНИВЕРЗИТЕТ

У Нигерији, младој афричкој држави, ускоро ће бити отворен први национални универзитет. На тај начин не само да ће младим људима Нигерије бити омогућено да стичу високо образовање, него ће врата овог универзитета бити отворена и студентима из осталих афричких земаља.

ПРСТИ ИЗДАЈУ БОЛЕСНИКА

Група америчких психијатара из једне болнице у Бостону дошла је до корисног открића који ће добро доћи неуропсихијатрима као и лекарима опште праксе. Наиме, ако пацијентови прсти за време разговора са психијатром постају топлији то је сигуран знак да болесник хоће да избегне искрен одговор. Ако се, међутим, за време таквог разговора температура болесникових прстију смањује у питању је, вероватно, пацијент коме је веома много стало да сарађује са својим лекаром. Опити на великом броју људи показали су да се у веродостојност новог открића не може сумњати.

ХОТЕЛИ НА ТОЧКОВИМА

За време сајма у Хановеру који ће се одржати овог пролећа, у самом граду ће бити постављена кола за спавање са 600 постеља. Она ће у правом смислу представљати хотеле на точковима. Сврха није само реклама већ и смештај пословних људи који ће доћи на сајам.

Касно се сетио...

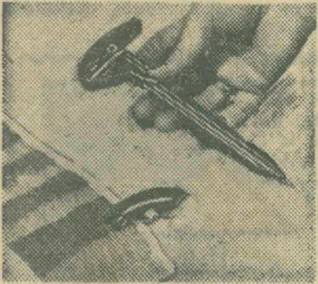
Фармер Чарли Ракстроу је недавно прославио свој стоти рођендан. Приликом уласка у друго столеће живота изјавио је жељу, коју ће се трудити да приведе и у дело — да научи пилотирање авионом.

Уместо инјекција

У Совјетском Савезу се производе бомбоне пуњене живом вакцином против дечје парализе. На овај начин је олакшано давање цепива, а решен је проблем транспорта и ускладиштења вакцине. Бомбоне се разликују по боји и узимају уместо прве, друге и треће вакцине које се добијају ради имунизације организма против ове тешке болести.

Да ћебе не одлети

Клинови од пластичне масе користиће излетницима да

причврсте ћебе како га ветар не би подигао и однео. Клинови се руком забоду у земљу а затим закаче углови ћебета.

Нови спектометар

Биофизичари са Макс-Планковог института у Франкфурту израдили су један спектометар са гама зрацима који омогућава да се измери и анализира зрачење радиоактивних елемената у људском телу. Професор Борис Рајевски, специјалиста за зрачење и шеф овог института изјавио је да ће овај спектометар бити ускоро употребљен у истраживачке сврхе.

Рађен према једном америчком узору, овај апарат, конструисан у Франкфурту, први је ове врсте уопште у Немачкој. Научници очекују да ће служити не само за испитивања људи који су приликом рада били изложени зрачењу, већ такође и за мерење дејства радиоактивне прашине од атомских експлозија.

МОЗАМБИК

ЗЕМЉА ГДЕ СЕ ЉУДИ ЛОВЕ КАО ЖИВОТИЊЕ

Португалски морепловци који су открили Анголу наставили су пловидбу у намери да пронађу најкраћи пут до богате Индије. Жељни индијског богатства Васко да Гама и његови људи једног дана године 1499. кад су угледали копно, усклинкнуше:

— Ево је најзад!

Бродови су се укотвили на неколико десетина метара од обале, која није била подесна за пристајање и до ње дођоше у малим чамцима. На галијама остаде само најнужнија стража. Сви остали заједно с Васком да Гамом полако закорачише у унутрашњост непознате земље.

Али какво разочарање. Свуда су сретали само људе црне пути, исте као и оне у Анголи, а ноћима нису могли ока да склопе од несносне врућине и милиона инсеката који су их салетели са свих страна.

Месеци су прошли, и они увидеше да то није Индија и да до ње постоји други пут. Опет се једра натегоше, ветар их понесе плавом пучином и они оставише земљу којој је било име — Мозамбик.

Пет година касније уз те исте обале зауставиле су се галије португалског војсковође Педра де Анхауа. Али он је био жустрији и кад би наишао и на најмање негодовање домородаца, убијао је без милости. Онај ко би покушао да пружи отпор стрелом и копљем, био је одмах спаљен у колиби са свим својим укућанима. Завладао је ужас. Уколико је војска напредовала народ је узмицао у унутрашњост земље, у непроходне кедрове шуме.

Галије војсковође Педра де Анхауа су из Мозамбика одвозиле најређе ствари које су привукле пажњу и других држава у Европи. Временом поред португалских галија пловили су и једрењаци других земаља. То је спречавало Португалце да довозе нове трупе белих војника који би продирали даље у унутрашњост Мозамбика. Често су се на пучини сукобљавали Енглези, Бури, Французи, Шпанци и тонули у морске дубине не доспевши до жељене земље. Зато се португалска влада споразумела с Енглеском, Француском и другим државама да јој се призна право над освојеним територијама.

Временом су се појавиле и друге државе са истим тежњама и са њима је Португалија морала да склопи уговор. Тако је с Немачком, која је већ била запосела Тангањику, сачињен уговор о границама према Тангањики године 1886. Са Енглеском је обновљен уговор 1891. о граници према Родезији и Њаси, а 1893. и са Јужноафричком Унијом, када су решена спорна гранична питања. Овим су уговорима призната права Португалији као колонијалној сили над територијом Мозамбика.

Версајским уговором 1919. године, Португалији је уступљена и територија Кионга, северно од реке Ровума, коју су раније држали Немци, а Тангањика је поверена Великој Британији.

Португалија је овим уговорима издејствовала право над пространством од 900 хиљада километара, које се граничило на источној обали Африке Мозамбичким каналом, Индијским океаном, Тангањиком, Централноафричком федерацијом и Јужноафричком Унијом.

Мозамбик има доста дугу морску обалу али слабо разуђену. Идући ка југу, обала је нижа и приступачнија, док су на северу коралска острва. У приморју су равнице које постепено у унутрашњости прелазе у висоравни и планине.

Источно од језера Њасе уздиже се планина Монти Мсенга. Долином Лучилинго, протиче истоимена река која извире из планине истог имена. Највиша група планина је Монти Намули, чији врх Инагу има 1982 метра., а на јужној страни је Монте дел Пико Намули од 2.440 метара.

Клима у Мозамбику је тропска и различита на разним местима, према географском положају и удаљености од мора. У приморским пределима је сасвим тропска, а на висијама суптропска. Средње годишње температуре су различите и крећу се од 22 до 27 степени. Најтоплији су месеци септембар, октобар и новембар када почињу кише, а најхладнији су март и јуни.

Обала мозамбичког канала је изложена јаким периодичним циклонима који наносе велике штете. Године 1914. један такав циклон је готово разорио Порто Амелију.

Вегетација је бујна у приморским пределима, а нарочито око ушћа великих река. На равницама у унутрашњости су саване и стене а онда постепено настају шуме. Познато и квалитетно мозамбичко дрво је боабаб, ебан, бамбус, афрички махагони, темаринд, багрем, кедар и друго.

Привреда Мозамбика се врло споро развија и неће бити погрешно ако се каже да је она и најзаосталија у овом делу Африке. Домородачко становништво бави се пољопривредом, сточарством, пчеларством, ловом, риболовом и домаћим занатима.

Од пољопривредних производа успева кокосов орах, кукуруз, шећерна трска, сисал, кафа, пиринач, памук, дуван, каучук, сунцокрет и тропско воће. Велика сметња за гајење стоке је мува цеце која је немилосрдно уништава.

Црначко становништво ради у рудним окнима, из којих се извлачи злато, дијамант, гвожђе, бакар, калај, угаљ и у последње време истражује се терен под нафтом.

Португалци извозе, поред злата и другог богатства и пољопривредне производе: шећер, кукуруз, памук, сезам, дуван, сисал, танин и домаће израђевине: дрво, кожу, восак, каучук и минерале.

У Мозамбику живи око 7 милиона људи, који по свом физичком изгледу и језику припадају групи Банту-црнаца. Према неким подацима на овој територији су живели Неголи и Бушмани, који не личе на данашње Банту народе, па се претпоставља да су их ови искоренили. У XVI веку су извршила инвазију племена Зимбо, а у XVIII и почетком XIX века племена Ландин, која су заузела целу територију. Године 1819. дошло је до велике најезде племена Зулу Батуа. У северним деловима Мозамбика око Њасе и данас има остатака овог племена.

До 1752. године, Мозамбик је био под управом владе португалске Индије. Постојала је једна португалска колонијална влада за поседе на индијској и источно-афричкој територији. Краљевским декретом од 19. априла 1752. године образована је посебна управа за колонију Мозамбик. Отада њом управља високи комесар са сталним седиштем у главном граду колоније Лоренцо Маркез. У управљању њему помаже колонијални савет, састављен од чланова именованих од владе Португалије и представника пољопривредника, трговаца и индустријалаца.

Територија је подељена на пет провинција: Газа-Лоресо, Маркез, Инхамбане, Куилимане, Тете и Мозамбико. Свака провинција има свог гувернера. Поред њих постоје и две аутономне области „Компаниа дел Мозамбико“ и „Компаниа дел Њаса“ са посебним правима и својим гувернером.

Главни и једини задатак локалних органа власти и управе је регрутовање радне снаге која се извози у Јужноафричку Унију. Годишње бројка достиже 100.000 здравих, снажних и младих људи. Управа у Мозамбику се обавезала уговором из 1928. године да сваке године извезе по 100.000 домаћих становника који у јамама јужноафричких рудника копају злато.

Посебан значај у португалским колонијама има политика „асимиладоса“. Становници Мозамбика нису зрели за грађанска права или политичке слободе, а онај који успе да себе уздигне више од осталих, на ниво „португалске цивилизације“, стиче право да ужива привилегије белог човека. Да би црнац постао „асимиладос“, мора да испуни следеће услове: да живи европским животом, да течно говори и пише португалски, да је трговац, односно да му занимање има финансијски статус, да испуни војну обавезу, да је католик и да се истакао у борби за дуговечност португалске управе.

Иако су Португалци у Мозамбику неколико векова, само неколико хиљада црнаца је стекло право „асимиладоса“.

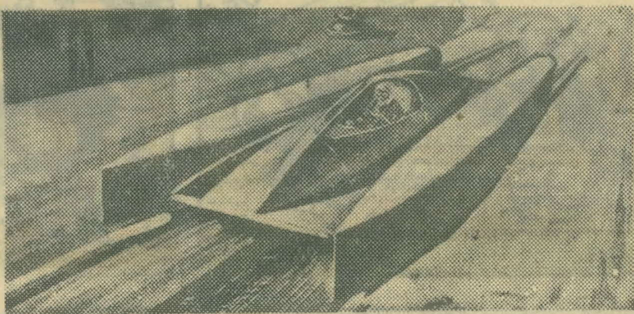
У Мозамбику и данас постоји стварно ропство. Ту је присилан рад званично назван „усмеравани рад“ а извоз радне снаге је обавезан уговором.

Систем „лова на људе“ у Мозамбику је врло развијен. Основну станицу представљају локални шефови чија висина провизије зависи од тога колико је људи уловио и предао белом администратору.

Необично возило

У свим истраживачким астронаутичким центрима, и руским и америчким, влада велика активност. Поготову што цело човечанство с нестрпљењем очекује велики догађај: лет првог човека у свемир. Надајмо се да ћемо доживети ово велико узбуђење у скорој будућности.

На слици је једно необично возило израђено у Америци. Достиже фантастичну брзину од 3.300 километара на земљи. У ствари то су „саонице“ на шинама са ракетним мотором. Ово возило се испробава у Калифорнији и нарочито проучава утицај акцелерације (наглог повећања брзине) на човека. Рекорд од 3.300 метара је постигнут са празним апаратом без пилота и кабине. Јер, повећања брзине проузрокују сувише сурове последице. Пилотима овај апарат служи за вежбе са мањим брзинама, а затим прелазе на друге апарате, праве „центрифугалне“ циноове.

Ово аеродинамично возило будућности је тако направљено да добро пријања уз тле тако да спречава искакање које се може догодити услед великих брзина.

Осим обучавања будућих пилота „саонице“ дају и корисна обавештења за лет пилота на реактивним авионима, који морају такође да подносе врло јака убрзања.

ПОДВОДНИ ХЕЛИКОПТЕР

Познати океанограф Жак Пикар намерава да после батискафа изгради „мезозат“. Ново подводно возило биће једна врста хеликоптера, који ће моћи да се спусти до одређене дубине под морем.

Пријем из далека

Чланови совјетске поларне експедиције на острву Франц Јозеф, успевају два до три пута недељно да ухвате телевизијске програме из Мурманска и шведских станица удаљених од њихове базе хиљаду и пет стотина до три хиљаде километара.

Реклама

Амерички фабрикант парфема Боб Гранвил изручио је у ток Голфске струје велику количину есенције парфема са намером да овај „поздрав“ стигне Британцима на следећу Нову годину.

Већи од једног карата

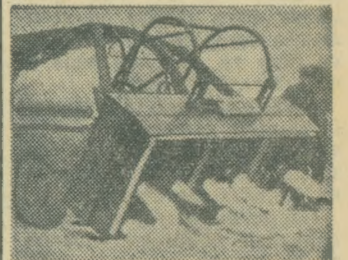
Једна америчка лабораторија је прва откако се производе вештачки дијаманти, успела да направи камен већи од једног карата. Досада су индустријски дијаманти били веома ситни. Само, ови сада добијени неће моћи да се користе за накит због своје тамне боје.

Безалкохолно пиво

У Сједињеним Државама произведена је нова врста пива са веома малим процентом алкохола, тако да се оно може сматрати као безалкохолно пиће. Иако се по укусу неће разликовати од обичног пива садржаће само један проценат алкохола.

Чишћење снега пламеном

Пламени млазеви излазе из 12 цеви на предњем делу ове машине која топи снег и лед. Конструисана је у Енглеској

и служи за чишћење друмова и аеродрома. У току једног дана она помоћу температуре од око 650 степени која се ствара сагоревањем уља очисти 7,5 км пута.

Кола у гаражу

За време зимских карневала у Немачкој се дешава велик број саобраћајних несрећа. Пијани возачи су највећи кривци. Да би се смањио број несрећа немачко министарство саобраћаја упутило је апел возачима у коме стоји: „Смејте се и пијте за време карневала, али своја кола оставите у гаражи“.

Без судара на мору

У Совјетском Савезу је конструисан електронски апарат који је — како изјављују његови конструктори — у стању да спречи судар међу бродовима на отвореном мору. Овај апарат може да „ухвати“ путању сваког брода који му иде у сусрет и аутоматски мења курс брода на коме је инсталиран. Досадашњи апарати нису увек успевали да благовремено објаве опасност па је за време магле и невремена доста често долазило до судара.

ОПЕРАЦИЈА „ГОЛУБ“

Тиха летња ноћ 1943. Дневна жега се нешто смирила а небо прекриле хиљаде сјајних медитеранских звезда. Италија, још не угажена гусеницама тенкова, није прекривена ни кратерима бомби. Таласи Јадранског мора запљускују њену источну обалу а докле око допире пружа се пучина.

На неких стотинак километара јужно од велике луке у коју Немци и фашисти већ данима конвојима довлаче ратни материјал и људство да би појачали јужно крило фронта према Сицилији, све је мирно и на први поглед пусто. Али кад се боље погледа види се да кроз мали маслињак, тик уз обалу, с времена на време промакне нека сенка. Три савезничка обавештајца и мања група италијанских антифашиста пажљиво осматра пучину — да им не промакне уговорени сигнал са подморнице која ће им донети товар „специјалне робе“.

Време пролази споро а тихо куцање сатова меша се са убрзаним откуцајем њихових срца. И онда, из помрчине, долази опрезно, крадомице, намигивање пригушеног рефлектора.

„Роба“ коју из својих нестабилних гумених чамаца искрцавају британски морнари у црним џемперима, састоји се из три сандука средње величине. За своју кубатуру изгледају невероватно лаки.

Док подморница нестаје мистериозно као што се и појавила, сваки сандук се товари на по једне чезе које чекају у близини и крећу ка свом одредишту. Скровито место на обали остаје пусто као да се није ништа догодило.

•

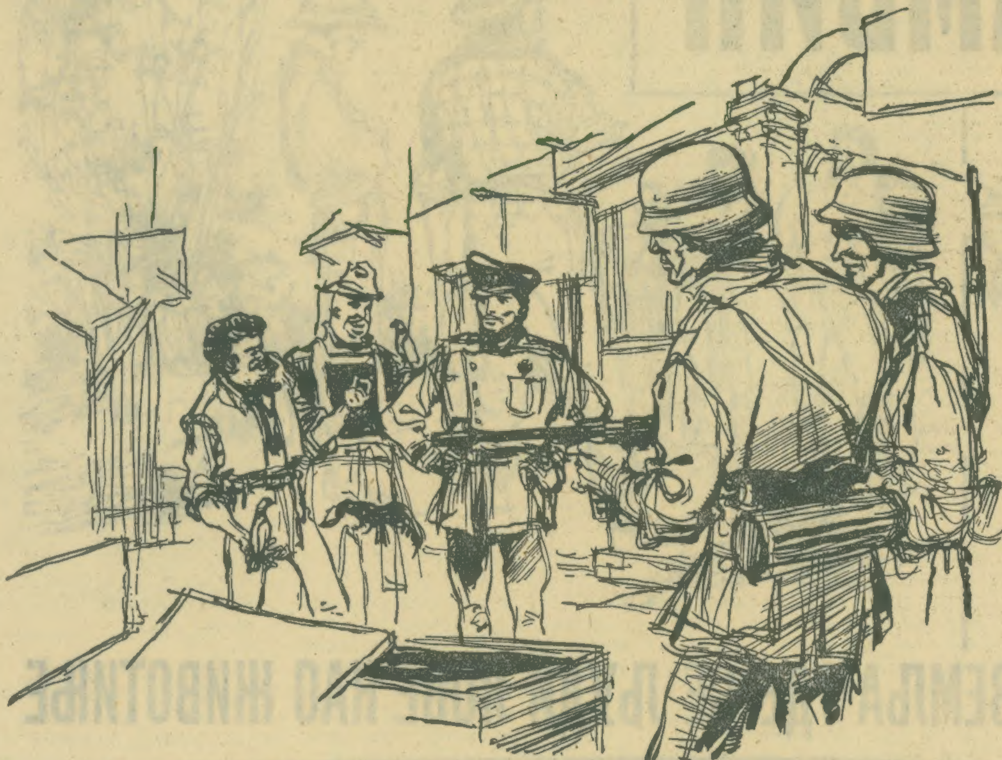
На железничкој станици малог града је гужва. Хиљаде цивила који се евакуишу из јужних крајева где се очекују борбе, и хиљаде војника у разноврсним униформама који иду на фронт мешају се, сударају, псују, тргују. У општем метежу Немци као да су дигли руке од тога да некако организују италијанске возове, као што су изгледа дигли руке и од тога да ће им Италијани бити од неке користи у случају инвазије.

Из једног, ко зна одакле приспелог теретног вагона, неколицина сељака истовару је неке сандуке који чудно личе на оне што смо претходне ноћи видели на усамљеном месту на обали. То нису баш ти сандуци мада је њихов садржај исти.

Људи са својим теретом несметано стижу до излаза али их ту зауставља СС патрола која већ неколико дана контролише станицу.

Поручник је управо добио циркулар којим се упозорава на строгу контролу сваке веће пошиљке јер може да садржи оружје за диверзантске акције у позадини фронта.

Војници без много околишавања откривају један од сандука у нади да ће у њима пронаћи оружје. Али какво разочарање. Сељаци се гла-

сно смеју јер су пред њима лепе подгојене птице... Голубови. Најстарији сељак узима један помасниј пар и пружа га команд‌иру објашњавајући му на искривљеном немачком језику да је то права посластица за „манџаре“ и саветује како да их справи.

Немац се и сам смеје и добацује да Италијани и у најкритичнијим тренуцима мисле само на јело па наређује људима да пропусте овај чудан товар.

Слично се догађало на разним местима у простору од неких 50 до сто километара где су се концентрисале немачке снаге да би створиле мостобран према савезницима. Свуда су пошиљке садржавале једно исто: голубове, те веснике мира који су у овом случају имали да послуже за једну од најдуховитијих ратних операција у другом светском рату.

Идеја о овоме подухвату родила се у главама три официра у штабу који на њу можда и нису били наведени неком генијалношћу већ простом чињеницом што су сва тројица били страсни одгајивачи голубова. Случајно су били упознати са проблемом своје команде, која је желела да изврши изненадан напад на немачке трупе а да избегне тешке губитке по своје ваздухопловство.

Некако у то време десило се да је један од војника који је радио на савезничком радару био изведен на рапорт зато што је објавио узбуну када му се учинило да је ухватио непријатељски авион на екрану, а доцније се испоставило да је то био само голуб који је на нози носио металну алку и мирно пролетео неколико пута испред саме радарске антене.

Та прича је дошла и до ушију наша три пријатеља који су је, причајући је међу собом, мало још разрадили и дошли на сјајну замисао.

Док су на седници шефова штабова који су одлучивали о операцији, износили своју идеју генерали су их слушали мал те не отворених уста. Један обичан трик са око хиљаду голубова могао је да буде одлучан у спасавању стотина живота и по исход целе операције.

Ево у чему се састојала операција „Голуб“:

Уз помоћ обавештајаца, командоса и антифашистички расположених елемената у позадини непријатеља, требало је подморницама, преко фронта пренетим пакетима и другим начинима пребацити у близину места које је имало да буде бомбардовано — стотине голубова. Они би морали да чим буду пуштени на слободу крену у правцу Сицилије, одакле се цела операција и припремала и коју су у то време савезници већ заузели.

Један од присутних генерала поставио је умесно питање: одакле сада, за кратко време, набавити толике голубове? Али наши голубари, да их тако назовемо, и не мислећи да ће им то једног дана послужити на дужности, пронашли су неког свог италијанског колегу који је имао велико узгајилиште голубова још од пре рата и однео више награда на светским изложбама. Он додуше није више имао онолико голубова као некада јер су му већи део војници приликом пролаза појели, али је зато знао све љубитеље ових птица на острву.

Пошто су у тајности сакупљене ове лепе и питоме птице (војници су причали да то генерали припремају тајне гозбе), нарочити стручњаци су ступили на посао. Крила и перје птица испрскано је фином емулзијом неке течности која је садржавала алуминијум и врло јако одбијала радио-таласе а око ногу је сваки голуб добио танке станиолске омотаче.

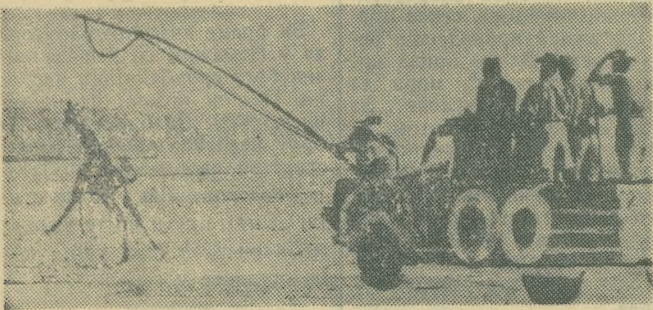
Успех је био изврстан: радарски сигнали су се одлично одбијали о њихово препарирано перје и стварали свакојаке мрље на екранима. А то је и био циљ. Требало је навести немачку противавионску одбрану на погрешан правац.

Одређеног јутра у заказан час отворена су врата на хиљадама малих кавеза у разним местима западно и јужно од тачака концентрација немачких дивизија, одакле су Немци и могли да очекују напад. Хиљаде белих птица винуло се у ваздух и на зеленим радарским екранима засијале су светле тачкице. Залурале су сирене на узбуну. Топови су почели да се окрећу ка јаким непријатељским „формацијама“ — како је јављао радар. Ловачки авиони са северних аеродрома почели су да се дижу у ваздух и да се распоређују према плану за одбрану од налета бомбардера из правца југ-запад.

И док су стотине људи који су по неколико дана чували голубове достављене помоћу разних канала, посматрали своје краткотрајне госте како крилима секу небо обасјано првим јутарњим зрацима, стотине брзих двомоторних бомбардера приближавало се, у великом кругу, са истока одакле се сунце тек појављивало.

Немачко изненађење било је потпуно јер су њихови топови и радари уперени ка западу и југу затајили у тренутку када су стотине тона експлозива и челика почели да падају одакле се нису ни најмање надали.

Судбина свих голубова који су учествовали у овој јединственој ратној операцији није утврђена али велика већина се вратила својим власницима на Сицилији док су неки постали жртве грабљивица и италијанских гурмана.

ОВАКО ИХ ЛОВЕ

У афричким земљама све се више забрањује лов ватреним оружјем. Број ловаца од заната свуда се смањује, а у Тангањики свега их је двојица који са дозволом државне власти смеју да пуцају на дивљач, и то само на старе мужјаке.

Наше слике показују како се лове афричке звери за потребе зоолошких вртова и филмских компанија.

КОНКУРС КАНАДСКОГ РАДИЈА

Пре извесног времена канадски радио је објавио конкурс који се састоји у постављању само једног питања. Учесници треба што пре да одговоре.

Прво питање је гласило: како бисте волели да се облачи ваша супруга?

Награду је добио учесник који је одговорио: „Брзо!“

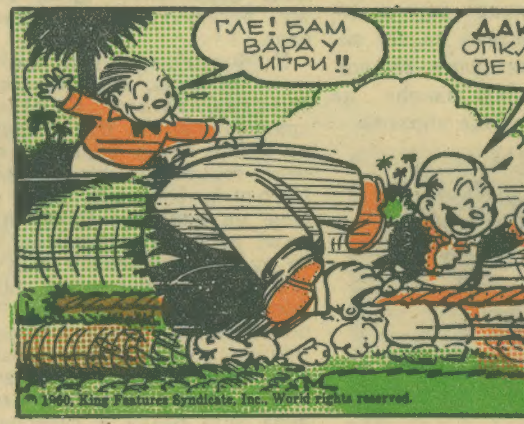

© 1960, King Features Syndicate, Inc. World rights reserved.

Да ли знате?

КАПА КОЈА ХЛАДИ ИЛИ ГРЕЈЕ

Капа од пластичне масе напуњена течношћу која дуго одржава одређену температуру, замениће термофоре и кесе са ледом. Ако се преко ноћи остави у фрижидеру, она ће вас освежити ујутру после непроспаване ноћи, а загрејана ће вам добро доћи код синузита и прехладе.

КИНЕСКИ ПОРЦЕЛАН У ИСТОЧНОЈ АФРИЦИ

У развалинама арапско-афричке метрополе Килва, на подручју Тангањике, откривени су интересантни предмети. Поред осталог пронађен је кинески накит и порцелан из 13. века.

У почетку 16. века Васко да Гама је покорио Килву али је град у борби између Португалаца и побуњених Арапа био разорен.

„СВЕМИРСКА“ ПЛАСТИЧНА МАСА

У лабораторији једне америчке фабрике израдили су нову врсту суперпластичне масе којој су, због њених изванредних особина, дали име „свемирска“. По речима др Карла Шнајдера ова пластична маса одликује се тиме што је отпорна на ултраљубичасте зраке и друге врсте зрачења. Претпоставља се да ће нова пластична маса бити употребљена за један од оклопа на васионским бродовима.

»НАЈЛЕПША ПЛАНИНА НА СВЕТУ«

Четворица немачких алпиниста ће крајем ове године први пут покушати да освоје планински врх Пумори висок 7.145 метара у подручју Монт Евереста. Овај планински врх се сматра „најлепшом планином на свету“, али и поред шест покушаја ниједној експедицији досад још није пошло за руком да га освоји.

ОДАКЛЕ ПОТИЧЕ РЕЧ НЕАНДЕРТАЛ?

Када су 1856. године радници открили у једном кречњачком терену између Елберфелда и Диселдорфа неколико костију и једну лобању свет је тек тада упознао неандерталског човека који спада у најстарије људске расе.

Професор Анри Валоа је недавно тек протумачио порекло речи неандертал. На југу Рурске области тече река Дисел која је пре сто година вијугала између две стрме обале пуне хлада и зеленила. Овај питоми и лепи крај примамио је и младог немачког песника Нојмана да у њему потражи инспирације. Своја дела он је потписивао са Неандер преводећи своје презиме на грчки. Тако су становници ову котлину називали Неандертал или Неандерталска котлина. Дела младог песника налазила су се некад у многим немачким библиотекама, али су доцнија покољења заборавила сасвим и њега и његова дела. Тек када је ова лобања откривена у Неандерталској котлини ово име је постало славно.

ЧУДНА ЗВЕЗДА НА ЛЕДУ

ЗА ВРЕМЕ ПАУЗЕ ПОСЛЕ ТРЕНИНГА, ЦЕКИ ЈЕ РАСПОЛОЖЕН ЈЕР МУ ТРЕНЕР ПОСВЕЋУЈЕ ПАЖЊУ. ПОСЛЕ НЕКЕ ДОБРО ИЗВЕДЕНЕ ФИГУРЕ НА ЛЕДУ, ТРЕНЕР ГА ЗА НАГРАДУ СТАВЉА НА МАЛОГ ДРВЕНОГ КОЊА НА КОМЕ СЕ ЗАДОВОЉНО КЛАЦКА (горе). НАЈГЛАВНИЈА ЦЕКИЈЕВА ТАЧКА НА КЛИЗАЉКАМА ЈЕ ПРЕСКАКАЊЕ ЧИТАВОГ НИЗА ПРЕПОНА (доле).

Шимпанзо Цеки је, како се види, клизач на леду. Он је већ од своје треће године постао познат и обишао је готово целу Европу као и Далеки исток. Данас се он појављује у великим градовима на ревијама на леду и врло је добро плаћен као права звезда те врсте.

Како је Цеки постао славан? Убрзо после рођења он је био ухваћен у афричкој прашуми и послат за Америку. Тамо га је запазио швајцарски кловн на леду Рене Лупареско и повео га са собом на турнеје. Тако му је постао тренер, а Цеки први мајмун — клизач на леду.

ЗИМСКИ ПОПУСТ

„Сензационално обарање цена“ за време зимске сезоне објавио је — музеј Карл Валентин у Минхену. Улазнице су снижене са 56 на 54 пфенига. Породице од преко 7 чланова имају бесплатан улаз, а студенти, пензионери и војна лица, укључујући и генерале, плаћају само по 30 пфенига.

ФИЛАТЕЛИЈА И ШПИЈУНАЖА

У првом светском рату поштанске марке су биле често коришћене у шпијунске сврхе. О томе се дознало тек после рата.

Године 1915. Енглези су фалсификовали немачке поштанске марке од 10 и 15 пфенига. Штампане су на нарочитој хартији тако да се текст писан специјалним мастилом на полеђини није могао приметити, док се не би употребио одређени реактив. Овим маркама Енглези су снабдевали своје агенте у Немачкој, а ови су писали обична писма и слали их у неутралне земље. Примаоци су их одашиљали даље за Енглеску, где су марке дешифроване. Немачка војна цензура није наравно ни слутила да овакви извештаји постоје.

За ово се вероватно никад не би ни дознало, пише немачки филателистички часопис „Ди пост“, да један истакнути дипломата није неке од ових марака показао једном свом колеги, исто тако познатом филателисти, који то више није сматрао као тајну.

КАМЕРА САИЧНА ПУШЦИ

Одушевљени киноаматер Тед Стајм направио је пушку са кундаком за коју је фиксирао своју камеру од 8 мм. Сад са задовољством „пуца“ из своје камере на живот у дивљини.

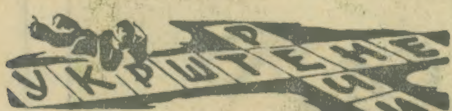
РЕКОРДНА ДУЖИНА ШКОЛСКОГ РАСПУСТА

Италија је земља у којој школски распуст најдуже траје. Летњи распуст за основне и средње школе почиње крајем маја и траје без прекида до 1. октобра, односно 120 дана. У Немачкој су деца ван школе само месец дана, у Енглеској 42, а у Аустрији 60 дана. Ако италијанском распусту додамо још и божићни од 10, као и ускршњи од 7 дана онда практично распуст траје 137 дана. Недавно је поднет предлог да се летњи распуст у Италији скрати од 120 на 105 дана.

СУШЕЊЕ ПОВРЋА ПОМОЋУ ВАКУУМА

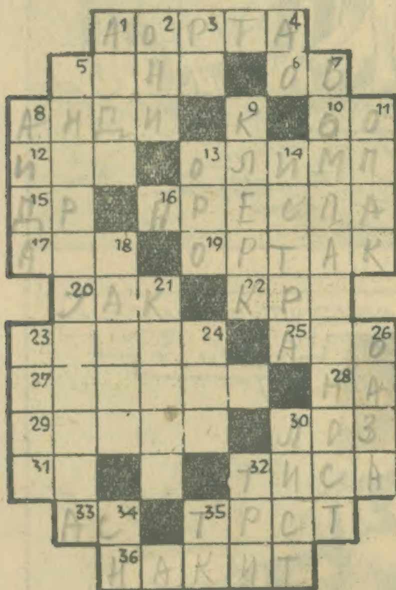
Уобичајено је да се поврће суши у топлим коморама али при томе оно губи витамин Ц, боју, лако се ломи и ако у њему остаје 12 до 14 процената влаге.

Зато се у лабораторијама за проучавање робе при лењинградском трговинском институту извршени експерименти — сушење поврћа помоћу вакуума. На тај начин сушени кромпир, цвекла и разноврсно поврће није изгубило боју ни витамине, а сачувало је само један посто влаге.

Водоравно: 1) највећа артерија у организму; 5) река у Италији; 6) река у Сибиру; 8) планински венац у Јужној Америци; 10) два иста самогласника; 12) брдо на Криту; 13) планина у Грчкој; 15) академска титула; 16) место у Македонији на истоименом језеру; 17) острво у Преспанском језеру; 19) пословни пријатељ; 20) снажан; 22) острво на Јадрану; 23) домаћа животиња; 25) завршетак музичког комада; 27) врста минерала; 28) предлог; 29) кварцни шкриљац; 30) срећка; 31) два слова; 32) притока Дунава; 33) првак; 35) град на Јадрану; 36) украс.

Усправно: 1) река у Бугарској; 2) лична заменица; 3) грчко слово; 4) иницијали нашег књижевника („Травничка хроника“); 5) место у Црној Гори на реци Лиму; 7) јединственост, збијеност; 8) опера Ђузепе Вердија; 9) име недавно преминулог филмског глумца Гебла; 11) зао; 13) коло; 14) полуострво на северном делу Јадрана; 18) полуострво крај Дубровника; 21) најстарији хеленски лирски песник; 23) кантон у југозападном делу Швајцарске; 24) мочвара; 26) плодно место у пустињи; 30) део биљке; 32) прост број; 34) хемијски знак за калај; 35) иницијали аутора „Избирачице“.

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

Водоравно: 1) зоб; 4) аут; 7) Дубровник; 10) ума; 11) ало; 12) Г(ојко) Б(ановић); 13) као; 15) зк; 16) ауто; 18) клис; 20) Лаб; 21) Ват; 22) Казик; 25) Цер; 27) Аре; 29) ала; 31) Менделсон; 34) рн; 35) ара; 36) М(ан) Т(омас); 37) етар; 39) небо; 41) лаж; 42) сан.

Усправно: 1) зумбул; 2) оба; 3) бр; 4) ав; 5) Уна; 6) Тилзит; 7) дуга; 8) ода; 9) кокс; 13) кобац; 14) оквир; 17) так; 19) лак; 23) ревер; 24) Трента; 26) пломба; 27) амрел; 28) ен; 29) ас; 30) Антон; 32) дар; 33) лан; 38) аж, 40) ес.

ДЕДИНЕ ВЕШТИНЕ

ИГРА СТРЕЛИЦОМ

Упитајте ваше другове да ли би могли иглу за шивење једним хицем да забоду у неки дрвени предмет. Ако нико не успе, ви узмите иглу и кроз њену рупицу провуците комадић конца од 10 сантиметара. Игла ће на тај начин имати претегу која ће приликом додира са дрвеним предметом регулисати тежину удара и ваша игла се неће одбити од површине, него задржати у њој.

Начините два или три круга и за опкладу гађајте иглом у мету.

У КРУГ

Ево једне једноставне игре која не захтева никакав материјал већ само пажњу и знање азбуке.

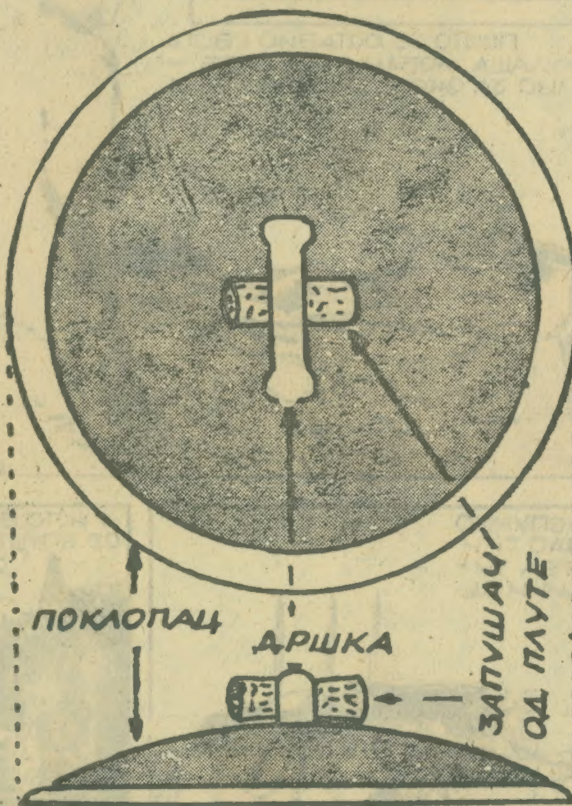
Играч који управља игром позива свог суседа који седи с десне стране од њега за столом, да каже нешто. Претпоставимо да је он рекао: „Време пролази“. Вођа узвикне: „Време пролази пријатно“. Сви играчи редом, треба да понове ове речи „време пролази“ и додаду један прилог који почиње са п. Када поново дође ред на оног који је почео, он уместо речи „пријатно“ ставља једну реч на б и тако редом, док се не измењају сва слова азбуке.

Радите као они

Често се каже: ћути као риба; пева као савуј; лењ као буба итд. Пробајте и ви да допуните следеће изреке: вредан као ....; звижди као ...; пије као ......; преде као .....; дрхти као . : плива као .... : скаче као .... : црн је као

Ако не умете да допуните ево вам решења: вредан као мрав. Звижди као кос. Пије као сунђер. Преде као мачка. Дрхти као лист. Плива као риба. Скаче као јаре. Црн је као гавран.

Да се прсти не опеку

Видели сте сигурно како ваша мама диже поклопац са суда држећи у руци дршку која је готово исто толико топла као и сам суд.

Да бисте начинили изолацију за дршку поступите према нашем цртежу: један запушач од плуте утлавите испод дршке. И то је све.

Кад подижете поклопац уместо дршку прихватите палцем и кажипрстом запушач. Плута, као и обично дрво, насупрот металима, не проводи топлоту. Кад нештоври у лонцу учиниће и поклопац врелим, али ваша, овако осигурана дршка остаје хладна.

Ако хоћете да изненадите своју мајку ви јој начините овакав изолован поклопац и видећете да ће се обрадовати.

...период од 40 до 50 минута, колико траје академски час, представља максимум времена у коме можемо да се концентришемо на један предмет па и тада наше интересовање „шета“.

...мишићи у човечјем телу по тежини износе око ⅜ укупне тежине тела.

...за најстарију српску заставу за коју се зна сматра се застава жупана Десе, сина краља Владислава I. Застава је била црвена и плава.

...славни анатом Андреас Везалијус (1514—1564), професор универзитета у Падови, држао је три недеље узастопце предавања од јутра до мрака, и то зими јер би се у друго годишње доба лешеви кварили. Овај велики напор Везалијус је успевао не само да сам издржи, већ да га наметне својој слушаоници од 500 студената.

...срна има између прстију жлезду која лучи мирисну материју по којој она

намирише свој траг те се због тога лако сналази у шуми.

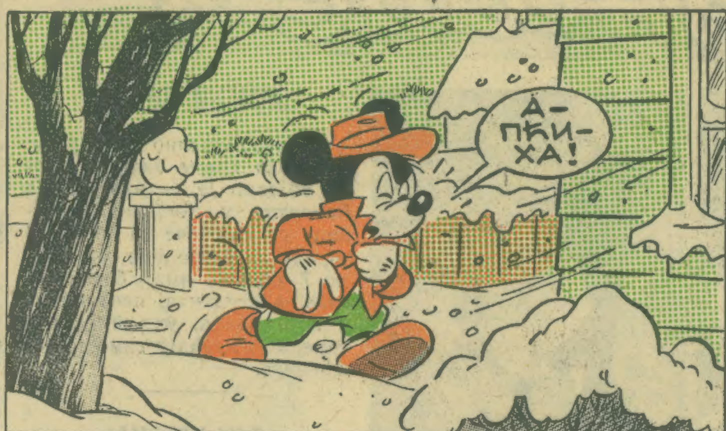
...археолошки музеј у Сплиту, основан 1821. године, најстарији је музеј у нашој земљи.

...колико је досад познато, Марија Нешкова из Новог Сада била је прва Српкиња која је редовно учила гимназију. У Новом Саду гимназија је била отворена 1731. године, а Марија се у њу уписала 1753. године.

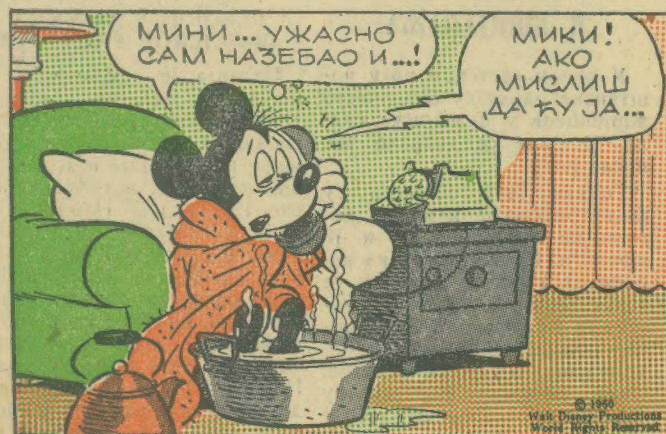
...лабуд толико мало познаје своје јаје да хоће да лежи и на флашама.

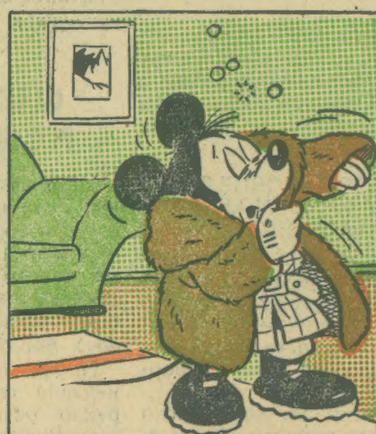

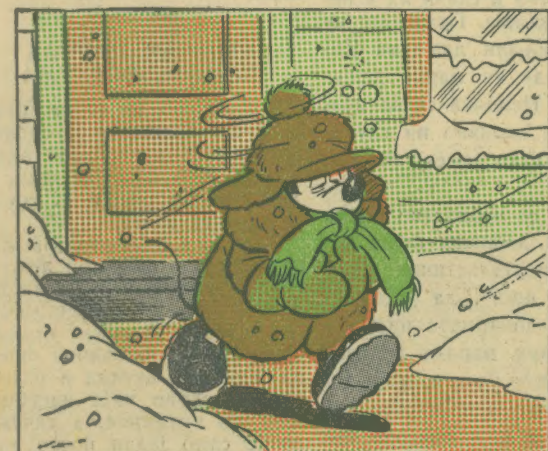

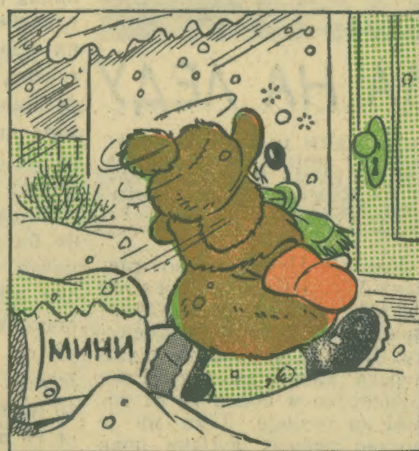

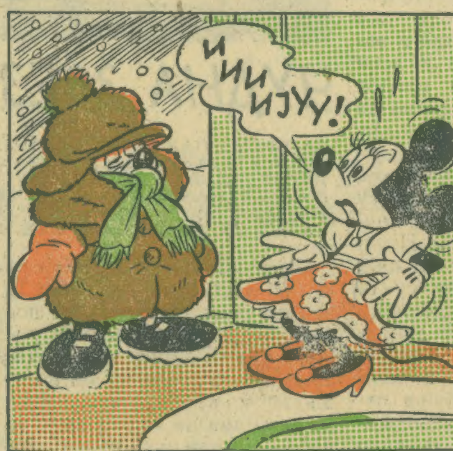

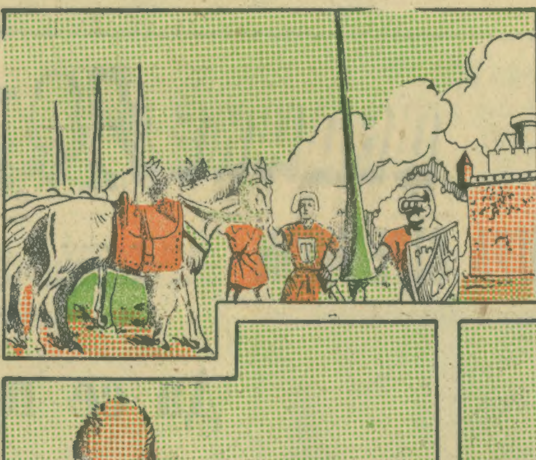

Одговорни уредник Стојиљко Стојиљковић Београд, Македонска 31. — Издаје и штампа „Политика" штампарско издавачко предузеће Београд, Македонска 31. Текући рачун број 101-707/1-82. Поштански фах 124. Претплата за нашу земљу: годишња 900 полугодишња 450; за иностранство: годишња 1.200 полугод. 600 дин. Рукописи се не враћају.